24րդ ՏԱՐԻ Թիւ 6502 | 29 ՄԱՅԻՍ 1907 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ | 29 ՐԷՊԻՒԼ-ԱԽԷՐ 1325 | 11 JUIN 1907 | 24me année № 6502

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Ղրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 25 Ֆրք.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
20 հատ 1 ղրուշնոց փուլ
1 մեճ.ի հաշուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ارەولك
[illegible]

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ ՄԻՕՐԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԹ. դարու սկիզբներէն սկսեալ գրական լուրջ և երկարատեւ պայքար մը մղուած է աշխարհաբարեանց և գրաբարեանց միջեւ։ Վերջինները միշտ այն տեսութիւնը պաշտպանած են թէ աշխարհաբարը գրաբարի աղաւաղումն է և հետեւաբար գրագէտներուն նպատակը պէտք է ըլլայ աշխարհաբարը մշակելով գրաբարի հասցնել, որով լեզուական պայքարը ինքնին կը լուծուի և հայերէն լեզուի միօրինակութիւնը կը պահպանուի։ Գրաբարը տիրապետող լեզուն կը դառնայ թէ՛ Եկեղեցւոյ և թէ առօրեայ գրականութեան և կեանքի մէջ, որով Ս. Գիրքն ու եկեղեցական ուրիշ մատեանները ու մատենագիրները ամենուն դիւրըմբռնելի կ'ըլլան։ Գրաբարեանք գրաբար լեզուի ճկունութիւնն ու ճոխութիւնը և քերականական կանոնաւորութիւնը կը շեշտէին, — և ցոյց տալու համար թէ գրաբարը նոյն իսկ եւրոպական դասական և արդի մեծ մատենագիրներու հեղինակութիւնները հայացնելու համար անհամեմատ աւելի մեծ յարմարութիւններ ունէր քան աղքատիկ աշխարհաբարը, շատ մը մատենագիրներ թարգմանեցին գրաբար լեզուով։

Լեզուական այս պայքարին սկիզբը գրաբարեանք շատ զօրեղ էին և ըստ երեւութին պայքարէն յաղթող պիտի ելլէին, քանի որ շարք մը տեսակէտներով մեծ առաւելութիւններ ունէին աշխարհաբարեաններու դէմ։ Միօրինակ աշխարհաբար մը չկար այն ատեն։ Կային սակայն բազմաթիւ գաւառաբարբառներ. հետեւաբար գրական աշխարհաբարի քերականութիւն մը չէր կրնար գոյութիւն ունենալ։ Գաւառաբարբառներն ալ օտար լեզուներու և ռամկօրէնի բացարձակ ազդեցութեան ներքեւ կը գտնուէին։ Ո՞ր գաւառաբարբառը աշխարհաբարի հիմ պէտք էր դառնալ և միւսներէն ու գրաբար լեզուէն ո՞ր չափով և ի՞նչպէս պէտք էր օգտուիլ։ Այս լեզուական կենսական խնդիրները կը զբաղեցնէին աշխարհաբարեանները, որոնք իրենց պաշտպանած դատին ճշմարտութեան մասին յստակ գաղափար մը չունէին, աւելի բնազդով և հանրութեան հասկնալի ըլլալու տեսակէտներով կ'առաջնորդուէին։

Լեզուական այս պայքարը ԺԹ. դարու կէսերէն սկսեալ նպաստաւոր շրջում մը ունեցաւ ի նպաստ աշխարհաբարի։ Այն ատեն էր որ լեզուներու պատմութեան և հոգեբանութեան ծանօթ անձինք, յայտնի լրագրողներ, լեզուական պայքարին մէջ մտան և սկսան Վիեննայի Մխիթարեանց ու անոնց գրաբարապաշտ համակիրներու դէմ աշխարհաբարի իրաւունքը գիտակցաբար պաշտպանել։ Ինչպէս յայտնի է, ամէն լեզու զայն խօսող ժողովուրդի միտքը արտայայտելու արտաքին միջոցն է։ Դարերու ընթացքին մէջ մարդկութիւնը կը յառաջդիմէ, անոր մտքի պաշարը փոփոխութեան կ'ենթարկուի, բնականաբար նոյն համեմատութեամբ ալ անոր մտաւորական արտայայտութեան արտաքին միջոցը՝ լեզուն կը փոխուի։ Այսպէս եղած է լատիներէնի համար, որ տեղական լեզուներու հետ ձուլմամբ ռոմանական լեզուներու, այսինքն իտալերէնի, ֆրանսերէնի և սպաներէնի ծագման պատճառ դարձաւ։ Հին յոյներէն լեզուն ալ այժմ լատիներէնի պէս գործածութենէ ինկած է։ Վիրգիլիոսի և Կիկերոնի լեզուն այնքան ճկուն ու ճոխ էր, որքան Հոմերոսի և Տիմոսթենէսինը. բայց այդ երկու ազգերու քաղաքակրթութեան բոլորովին ենթակայ ժողովուրդներն ալ չկրցան այդ լեզուները պահել իրենց գրականութեան մէջ, միջին դարերէն սկսեալ, վերեւ յիշուած պատճառով։ Նոյն երեւոյթը կը տեսնենք նաեւ գրաբարի պատմութեան մէջ։ Ռոմանական և եւրոպական ուրիշ լեզուներն ալ անշուշտ գաւառաբարբառներ ունեցած են. բայց անոնք այսօր կանոնաւոր գրական բարբառներ ունին, գիտական ակադեմիաներէ որոշուած քերականական կանոններով և բառագիտական որոշումներով։

Մեր մէջ, ինչպէս յայտնի է, ԺԹ. դարու կէսերէն սկսեալ աշխարհաբարը հետզհետէ ընդհանրացաւ, գրականութեան ու դասակարգի լեզուն դարձաւ։ Այժմ այլ եւս ոչ ոք գրաբարեաններու գլխաւոր սկզբունքին ջատագով կը հանդիսանայ։ Մեր արդի աշխարհաբար լեզուն սակայն երկու գրական բարբառներ ունի, արեւելեան և արեւմտեան։ Ասոնք հիմնուած են Ս. Էջմիածնի և Կ. Պոլսոյ բարբառներուն վրայ։ Աշխարհաբար լեզուի միօրինակութիւնը յառաջացնելու համար այս տեսակէտով ալ վիճաբանութիւններ մղուած են։ Ոմանք արեւելեան լեզուի հնչումը, ուղղագրութիւնը և քերականական ձեւերն ու բառագիտական ըմբռնումները ուղիղ համարած են, այլք արեւմտեանինը։ Նոյն իսկ օտարազգի հայագէտ լեզուաբաններ միջամտած են այս վէճին, և Ֆրիտրիխ Միւլլերի պէս լեզուաբան մը յայտարարած է թէ երկու գրական բարբառներն ալ իրենց գոյութեան իրաւունքն ունին, քանի որ անոնք կեանքի զարգացման արդիւնքն են, հետեւաբար երկու գրական բարբառներն ալ ուղիղ են։

Արդ՝ այժմ ո՛չ արեւմտեան և ոչ ալ արեւելեան բարբառները վերջնականապէս և ընդհանրութենէ ընդունուած կանոնաւոր քերականութիւն ունին։ Երկու գրական բարբառներն ալ ո՛չ հաստատուն և որոշ բառերու գանձարան մը ունին և ոչ ալ ամէնուն համար պարտաւորիչ քերականական կանոններ։ Հարկաւ այլ և այլ նշանաւոր գրագէտներու աշխարհաբարը կամ լեզուն ու ոճը ընդհանուր նմանութիւններ ունին, բայց շատ մը մանրամասնութիւններով, բառերով և քերականական կանոններով անոնք իրարմէ զգալապէս կը հեռանան։

Ինքնուրոյն հեղինակութիւններ, թարգմանութիւններ, դասագրքեր, յօդուածներ լոյս կը տեսնեն ամէն օր այս լեզուական երանգներով և առ այժմ հնարաւորութիւն չունինք ուղղագրական, բառագիտական և քերականական հաստատուն և անյեղլի կանոններու համաձայն գիրքերն ու յօդուածները սրբագրելու։

Այս պարագան անհրաժեշտ կը դարձնէ լեզուական խնդիրը օրուան հարց ընել և այլ և այլ լեզուագիտական ըմբռնումներու պայքարով աշխարհաբարը մշակել։ Արեւելքի խմբագրութիւնը առ այժմ իրեն կը վերապահէ իր տեսութիւնները, և ուրախութեամբ պիտի հիւրընկալէ այս խնդրին վերաբերեալ բոլոր լուրջ ու կարեւոր դիտողութիւնները ի նպաստ աշխարհաբարի զարգացման, կանոնաւորման և միօրինակութեան։

Նոյն իսկ եւրոպական արդի մշակեալ ու ծաղկեալ լեզուներ երբեմն հարկ կը դատեն լեզուական բարեփոխումներ ներմուծել։ Ամէնուն ծանօթ է այն լեզուական պայքարը որ մղուեցաւ Գերմանիոյ, Ֆրանսայի և վերջերս նաեւ Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ, այդ երկիրներուն մէջ խօսուող լեզուներու ուղղագրութեան մասին։ Պէ՞տք է այնպէս գրել ինչպէս կը հնչենք, թէ բառերու ծագման պարագաները նկատի առնելով անոնց ուղղագրութիւնը անփոփոխ պահելու է։

Ահա խնդիր մը որ մեր գրագէտներուն ալ լուրջ ուշադրութեան արժանի է։ Գաւառաբարբառներէ ի՞նչ չափով պէտք է օգտուիլ որ գրական լեզուն չաղաւաղուի։ Ի՞նչ է գրաբարի ազդեցութիւնը արդի աշխարհաբարին վրայ։ Լեզուական ներդաշնակութեան օրէնքը ո՞ր չափով յարգելու է արդի աշխարհաբարի միօրինակութեան տեսակէտով եւայլն։ Ահա՛ շարք մը հետաքրքրական խնդիրներ, որոնք լուրջ ուշադրութեան և գրական լուրջ պայքարի արժանի են։

ԳՐԱՍԷՐ

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ(*)

Դ. — ԻՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հէրման եւ Դորոթէա, ուր Կէօթէ երջանիկ ընտանիքի մը կեանքը կ'երգէ, կանուխէն տիպար ընտանիքի մը ծրագիրը կ'ուրուագծէ Պէրպէրեանի մտքին մէջ, և ճիշդ անոր համար կը հայացնէ այդ գիրքը։ Ինքզինքը կը դնէ Հէրմանի տեղ, անոր հետ կը բաբախէր իր սիրտը, իրեն կենակից մը կ'երազէր յանձին Դորոթէաի,

— Իր պատկերը հոգւոյս հանդէպ երազուն,
Տենչի, յուսոյ կոչականներէն որորուն,
Ի հոյ հաներ էի վէպը Կէօթէի. —
Ինչ վայրկեաններ տեսլական ու խանդի։
Հէրմանին հետ կը բաբախէր սիրտըս [illegible]
Իմ Դորոթէս էր ան, անոր պէս պարզուկ,
Գեղատեսիլ, ու վէհանձն, ու բարի,
Երանութեան խոստմամբք իր ծոցն համակ լի՝
Վէպը, տպուած, Նշանածի ձօնն եղաւ,
Խորհրդաւոր վըկայ սիրոյս իմ ամբաւ....
Գոս տերեւներ, անցեալի յո՛ւշ հոգեխռով,
Թերթէքն այդ մատա՛նցս տակ դողան սարսուռով,

(Խոհք եւ Յուշք, էջ 41)

Ագապեան Վարժարանի թատերական երեկոյթին առթիւ, Օսմանիէ Թատրոնին մէջ, 1874 Յունվար 19ին, ճառ մը կը կարդայ Պէրպէրեան կնոջ խորագրով, նոյն տարին, Սեպտեմբեր 1ին, նոյն Վարժարանի աշակերտուհիներէն մէկուն հարսանեկան հանդէսին առթիւ ալ, ուղերձ մը, (Առաջին Տերեւ, էջ 121, 149), որոնցմով Դաստիարակ-Գրագէտը նոր նոր յայտնութիւններ կ'ընէ կնոջ մասին, և պէտք է ըսել՝ որ իր յայտնութիւնները ազդու են։

Պէրպէրեանի գրականութեան ամէնէն ինքնատիպ կողմերէն մէկն է կնոջ մասին նուիրուածը, նոյն իսկ իր պատանի հասակէն, և գործնական կեանքի մէջ ալ ցոյց տուաւ Պէրպէրեան՝ թէ այս խնդրին մէջ պարապ խօսք շռայլողներէն չեղաւ, իր ընտանեկան կեանքը, և իր խորունկ սուգը զոր ամէն առիթով շեշտեց իր կենակցին դժբախտ մահուանէն ետքը։ Կ'արժէ կարդալ և ուսումնասիրութիւններով ներկայացնել կանանց դաստիարակութեան վրայ իր երեք ճառերը Պէրպէրեան Վարժարանի տարեկան հանդէսներուն մէջ արտասանած (Մարդիկ եւ Իրք, էջ 189—200). Մայտսի առթիւ իր քննադատական տեսութիւնները (Անդ, էջ 56—66) Սկիւտարի Ամերիկեան աղջկանց գոլէճին մէջ խօսած ճառը իգական սեռի բարձրագոյն կրթութեան մասին (Դաստիարակի մը խօսքերը, էջ 127—134), Գ. Զօհրապին դէմ ուղղած ուսեալ կնոջ ջատագովականը (Անդ, էջ 182—202), նոյն իսկ Տակիտոսէն գրաբարի թարգմանած «Կանայք առ նախնի գերմանացւոց» հատուածը (Ճաշակ Ոսկեղէն Դպրութեան, Ա. էջ 77-79) քիչ բաներ չեն ինծի ծանօթներէն։

Պէրպէրեան՝ իբր Դաստիարակ-Գրագէտ, իր պատանեկան եռանդին քով դրած է հասուն մարդու, և ետքը ընտանիքի տէր հօր մը բոլոր փորձառութիւնները. իր հմտութիւնը այս նիւթին (Ֆեմինիզմի) նկատմամբ և զայն ներկայացնելու համար ի գործ դրած ջանքերը, իր կիրարկած ոճը՝ ուշագրաւ են։ Իր հոգիէն բան մը կը դնէ կարծես՝ երբ կնոջ մասին պէտք կը զգայ խօսիլ կամ գրել։

Պէրպէրեանի գրականութեան մնացած մասը դաստիարակութեան և կրթութեան շուրջ կը դառնան ընդհանրապէս։ Իր «Համառօտ Քաղաքական Տնտեսութիւնը» (1883), Պէրպէրեան Վարժարանի մէջ աւանդած դասերու ամփոփում մը և Դրամը (1886) տնտեսագիտական բանախօսութիւն մը Յունաց Սիլլողոսին մէջ, հեռի չեն իր ասպարէզէն և նիւթերէն։ Բայց դաստիարակութեան և կրթութեան վերաբերեալ իր բոլոր գրուածներն ու հրատարակութիւնները կարելի է երկու որոշ խումբի բաժնել։ Առաջին անոնք, որ ուղղակի կրթական խնդիրներու նուիրուած են, ճառ, ուսումնասիրուած յօդուած, ընդդիմախօսական ձեւերու տակ և այլն, և անոնք, որ իր Հուսկ բանքերը կը կազմեն։ Պէրպէրեանի գրականութիւնը ուսումնասիրողներ շատ դիւրութեամբ պիտի տեսնեն այն տարբերութիւնը որ կը բնորոշէ Դաստիարակ-Գրագէտի այս երկու խումբ գրականութիւնը։ Մէկդի դնելով Պէրպէրեանի առաջին քանի մը Հուսկբանքերը, որոնք պարզապէս ուղերձներ են, մնացածները իր գրականութեան ամէնէն աւելի լեցունն, ամէնէն աւելի աշխատուած մասը կը կազմեն։ Ասոնց մէջ նիւթերն ու ասոնց ընդլայնումները, յառաջ բերած վկայութիւնները և լեզուն մանաւանդ յատկապէս խնամուած են։ Ասոր գաղտնիքը սա՛ է, որ Պէրպէրեան տարուան ընթացքին իր ըրած բարոյագիտական դասերուն մէկ գեղեցիկ և շքեղ համադրութիւնը կը պատկերացնէ ատոնցմով։ Հանդարտ և մշակուած աշխատութեան մը գեղեցիկ արդիւնքներն են ատոնք, որ հակառակ իրենց երկարութեան, անվրիպելի գրական և ճառախօսական մասը կազմեցին Պէրպէրեան Վարժարանի ամավերջի հանդէսներուն, ուր Դաստիարակ-Գրագէտը յուզումով կը կարդար զանոնք, վճիտ և հնչուն ձայնով մը, և կ'ըսէր իր սաներուն. Երթա՛յք բարեաւ։

Իսկ իր գրականութեան միւս մասին նիւթերը, որոնք ընդհանրապէս օրը օրին պատրաստուած և նետուած են հրապարակ, զուրկ են այն խորունկ խնամքէն, զորս տարուան ընթացքին՝ հանդարտութիւնը և խորհրդածութիւնը կը թելադրէին ընել իրեն՝ Հուսկ-բանքերուն։ Այս ըսել չէ թէ ատոնք անխնամ գրուածներ են. ո՛չ. այլ թէ ատոնք տարբեր գրուածներ են, որ ուղղուած են կամ ասոր անոր, կրթական նիւթ մը, խնդիր մը ուսումնասիրելու, են., և ոչ թէ իր սաներուն։ Ատոնց մէջ ալ սակայն կը շեշտուի Պէրպէրեանի գրական ինքնուրոյնութիւնը՝ ոճի և արտայայտութեան տեսակէտներով։

Պէրպէրեանի ոճը, ընդհանուր առմամբ, զարդարուն է. կը սիրէ բառերը և խօսքերը ճախարակել. այս ջանքը ծայրէ ի ծայր կը տիրէ իր գրչին վրայ, իր գրաբարախառն գրուածներէն մինչեւ իրեն յատուկ աշխարհաբարը։ Իր ընթերցումներէն մեծապէս ազդուած է, ինչպէս միտքի, նոյնպէս ոճի կողմէն։ Բախտ մըն էր իրեն համար՝ աշակերտած ըլլալ Գաբագաչի պէս հոյակապ հայերէնագէտի մը. և ասոր շնորհիւ է որ Պէրպէրեան ընտիր գրաբար գրող մըն ալ եղած է, և ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ, քանի որ ինքը ոսկեդարեան հայերէնին հեղինակներն ու վարպետները և զոր օրինակ, Եզնիկեան հայերէնին սահմանները մա՛նր ճշդող Դպրոցի մը, Վիեննայի Մխիթարեան Հարց, պանծալի ներկայացուցչին, Ա. Մ. Գաբագաչի աշակերտած էր, և ոչ միայն գրաբար գիտնալու, այլ մա՛նաւանդ ոսկի գրաբար գիտնալու, այս առաւելութիւնը՝ մեծապէս նպաստեց իրեն իր զարդարուն ոճին համար բառեր և ձեւեր հանելու Սահակ-Մեսրոպեան լեզուի գանձարանէն։ Իր աշխարհաբարը, որով կը ներկայանայ Պէրպէրեան իր վերջին գործերուն մէջ, եթէ չէ այն աշխարհաբարը, որ Այտընեանի Բնական քերականութեան սկզբունքներով կոկուած է և կը կոկուի դեռ, բայց այլ եւս այն աշխարհաբարն ալ չէ, որ գրաբարի ցանցին մէջ կը տանջուի, զոր օր. Գուրգէնի աշխարհաբարին պէս։ Լուրջ, ծանր բան մը կայ Պէրպէրեանի աշխարհաբարին վրայ, որ իր արձակներուն մէջ թէեւ քիչ մը խիստ, բայց քերթուածներուն մէջ փափուկ կը հնչէ ականջի։ Քանի որ ոճը նոյն ինքն մարդն է, կարելի չէ որ Պէրպէրեանի ոճը տարբեր ըլլար իրմէն. իր բովանդակ նկարագիրը անշուշտ պիտի ցոլար իր ոճին և անոր արտայայտութեան ամէն ձեւերուն և եղանակներուն մէջ։

Պէրպէրեանի գրականութեան նիւթերը անձնական հետազօտութեա՛նց արդիւնք են, թէ հետեւողութեան մը։ Հեղինա՛կ մըն է մեր Դաստիարակ-Գրագէտը թէ հետեւակ մը։ Ո՛վ է գրագէտի մը, մատենագրի մը մասին ամէնէն փափուկ հարցում մըն է այս։ Որոշ նիւթի մը ուսումնասիրութեան նուիրուած միահետ և ամբողջական գործերու մասին աւելի դիւրին է վճիռ մը տալ՝ յառաջ բերելով ապացոյցները։ Բայց Պէրպէրեանի նման Գրագէտի մը ինքնագիր գործերը չեն կրնար ենթարկուիլ քննադատական այսպիսի ուսումնասիրութեան, շատ յայտնի երկու պատճառներով. 1. որովհետեւ Պէրպէրեան միշտ ընտրողական մը եղած է. այս պարագան արդէն կարելի եղածին չափ լա՛ւ շեշտեցինք մենք խօսելու ատեն իր փիլիսոփայութեան վրայ. 2. ընտրողականը՝ հետեւակ չէ, ինչպէս հետեւակն ալ բանագող չէ։ Ասկից զատ Պէրպէրեան կարող էր իր ասպարէզին և ճիւղին վերաբերեալ ամէն նիւթ լաւ ուսումնասիրել և իր անհատական խորհող և ընտրող շեշտուած կարողութեամբ իւրացնել ինչ որ բարի, ճշմարիտ և գեղեցիկ է ատոնց մէջ։ Այս տեսակէտով դիտուած ատեն Պէրպէրեանի գրականութեան նիւթերը, որոնք պարբերական աշխատութեամբ մը ուսումնասիրուած են, կը կարծենք որ անոնք կը գտնեն իրենց բո՛ւն արժէքը։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԷՐ

ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ԱՆԲԻԾ ԸԼԼԱ՞Ն

Գ. Լէօն Պլիւմ մեծ ծառայութիւն մը կը մատուցանէ իր ժամանակակիցներուն։ Թատրոնները փակուած են Բարիզի մէջ. բաց եղողներն ալ նոր թատերախաղեր չեն ներկայացներ։ Մայիսի առաջին օրերէն յետոյ մարդ ա՛լ չի շահագրգռուիր նկարչութեամբ ու քանդակագործութեամբ։ Վերջին շաբաթները երաժշտութեան նուիրուեցան, և անպատշաճ պիտի ըլլար ալ եւս խօսիլ Շթրաուսի, Տիւքասի և ռուս երգահաններու վրայ։ Գ. Պլիւմ գիրք մը հրատարակելով ամուսնութեան վրայ, պատճառ կ'ըլլայ որ խօսակցութիւնները ոգեւորուին։ Աշխարհիկ մարդոց թանկագին նիւթեր կ'ընծայէ վիճաբանութեան և որոնց վրայ կրնան այլազան կարծիքներ յայտնել։ Գ. Պլիւմի հրատարակած հատորը բարատոֆալ է։ Հեղինակը մեղմ շեշտով մը մեզի կ'առաջարկէ բարեփոխել ամուսնութեան աւանդական պայմանները և նոյն իսկ վտանգաւոր կը նկատէ նորատի աղջկան պարտաւորիչ անբծութիւնը։ Գ. Պլիւմ հանդարտօրէն ու տրամաբանօրէն առաջ կը տանի իր յեղաշրջող թեզին ապացուցումը։ Մերթ կը ժպտի, բայց ընդհանրապէս ծանրախոհ երեւոյթ մը կ'առնէ, առանց երբեք ձանձրանալի դառնալու։ Աղաղակներ չարձակեր, այլ իրողութիւններ կը պարզէ և եզրակացութիւններ կը հանէ, որոնք մեզ կը յանկուցանեն կամ կը զայրացնեն։ Հակասական բացագանչութիւններ կ'արձակեն ընթերցողները. «Հիանալի՜ է։ Անհեթե՛թ է։ Յիմարական է։» Նոյն իսկ ոմանք կը կարծեն թէ պէտք է այրել ամուսնութեան վրայ հրատարակուած այդ ուսումնասիրութիւնը։

Այդ բուռն դատաստանները լսելով չի յուզուիր Գ. Պլիւմ։ Լաւ գիտէ թէ պատկառելի սկզբունքներու դէմ կը պայքարի, և ատոր համար չի զարմանար, երբ կը տեսնէ որ ամօթխած հոգիներ կը գայթակղին։ Բայց սնապարծութիւն ալ չի սնուցաներ այդ պատճառաւ։ Ընտանիքներու վրայ սոսկեր ածելու նպատակով չէ որ գրած է այդ հատորը։ Իրեն ճշմարիտ թուող գաղափարներ յայտնած է պարզապէս։ Աղանդաւորի մը արիութիւնը ցոյց կուտայ, միւս կողմէ խորհելով թէ աւելի լաւ ըրած չպիտի՞ ըլլար իր վարդապետութիւնը չհրապարակելով։ Վտանգաւոր չէ՞ նորատի աղջիկները հրաւիրել որ ազատ սիրոյ հետեւին։ Հարկ կա՞յ զանոնք ազատ կացուցանելու այն սկզբունքներէն, որոնց կը տոկան համբերատարութեամբ՝ այսքան դարերէ ի վեր։ Մարդկային ընկերութեան մէջ վրդովում առաջ չպիտի՞ գայ, երբ նորատի աղջկան բրեսիժը փճանայ բոլորովին։ Գ. Լէօն Պլիւմ այս նկատումներուն առջեւ տեղի տար թերեւս, եթէ երբեք յուզմամբ չտեսնէր այն աղջիկները, որոնք առանց սիրոյ կը ծերանան։

Հեղինակը սրահներու մէջ տեսած է անբախտ աղջիկներ, որոնք ամուսին մը չեն կրնար գտնել և տխուր կեանքով մը կը ծերանան, կուսութեան նուիրուած հին քրմուհիներուն պէս։ Դիտած է անոնց մելամաղձութիւնն ու տժգունութիւնը։ Իր մէջ խռովք մը զգացած է անոնց ծիւրումը տեսնելով։ Իր բանականութիւնը

(*) Երէկուան յօդուածին մէջ սպրդած են սա սխալները.— Երես Ա., սիւնակ Բ., տող 6 «սունկ-մեսրոպի պէս» պէտք է ըլլայ «Սահակ-Մեսրոպի պէս»։ Երես Ա., Սիւնակ Բ., տող 67 «գործ մը.» պէտք է ըլլայ «գործ մը չէ»։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —76—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԷՍԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԶԱՒԱԿԸ

Զ.

ԹԱՔՍՏՈՑԸ

Ժէրվէ ցնցեց ուսերը և ձեռքերուն վրայ ձգեց գլուխը։

—Ամէն պարագայի մէջ, բժիշկին աղէկ կը կլլեցնես թէ խելագարած ես, որովհետեւ ան խաբուած է, ըսաւ կոմսը։

Մաքսիմ շրջահայեցութեամբ կ'արտասանէր իւրաքանչիւր պարբերութիւն։ Ժէրվէի մտային վիճակին վրայ որոշ գաղափար մը չկազմելուն պատճառաւ զգուշաւորութեամբ կը խօսէր։

Խուլ և հեգնական ծիծաղ մը լսուեցաւ Ժէրվէի կծկուած մատներուն մէջէն, ուր թաղած էր գլուխը։

—Կ'երեւայ թէ ինքզինքդ կ'ամբաստանես, յարեց Մաքսիմ։ Վտանգաւոր բան է ատիկա։

—Ճարտար հնարք մըն է։

Լռութիւն տիրեց պահ մը։

Կոմսը մօտեցաւ և եղբօր մը պէս ձեռքը դրաւ Ժէրվէի կորաքամակ ուսին վրայ։

—Վերջապէս, տղաս, արիաբար կատարեցիր քեզի վստահած պաշտօնս, ի վտանգ կեանքիդ։ Այնպիսի վտանգէ մը ազատեցիր զիս որ չես կրնար ըմբռնել անոր ծանրակշիռ հանգամանքը... Ուրիշ մէկն ալ ազատեցիր։

Ժէրվէ ոտքի ելաւ, դէմքը ծածկած, որ սոսկալի արտայայտութիւն մը առած էր։

—Կի՞ն մը, հարցուց, ջղաձգութեան մատնուած բերնով։

Կոմսը չուրացաւ։

—Ա՜հ, ա՜հ, գոչեց Ժէրվէ... կին մը ազատեցի։ Բարի է ան... կին մը ազատեցի...

Ժէրվէի դիմագիծները կծկուեցան... Թշուառականը մագնիսացած ըլլալ կը թուէր, աչքերը հեռուն յառած, պատերէն անդին։ Անտարակոյս սոսկալի ցնորք մը կուգար աչքերուն առջեւ, քարացած վիճակի մը մատնելով զինքը և ընդհանրապէս սարսուռներ պատճառելով մարմնոյն։

Այդպիսի ցնորքի մը ցոլացումը ահռելի նայուածքի մը մէջ ի յայտ եկած՝ սարսուռ ազդեց Մաքսիմի։

—Ա՜հ, ուղեղը ճաթած է, բայց չեմ կրնար ճշդել թէ ո՛րքան։ Տակաւին պէտք ունիմ անոր, խորհեցաւ կոմսը։ Վայրենի՛ մարդ, չէ՞ր կրնար տարբեր կերպով ազատել օձիքը առանց յօշոտելու զանի։

Այդ վայրագ սպանութեան գործին մէջ ունեցած ակամայ մասնակցութիւնը նողկանք և ընդվզում պատճառեց կոմսին։ Այդ մասին խիստ յանդիմանանքներ պիտի ուղղէր իր կնոջ դահիճն եղող Ժէրվէի, եթէ երբեք չխորհէր որ այդ նիւթին վրայ բացուած ո և է վիճաբանութիւն պատճառ պիտի ըլլար Ժէրվէի կատաղի յիմարութեան։

Կոմսը աւելի լաւ պիտի հասկնար Ժէրվէի մտային վիճակը, եթէ երբեք տեղեակ ըլլար սպանութեան բոլոր մանրամասնութեանց, որով մարդասպան ամուսինը վերջ տուած էր կնոջ չարչարալից հոգեվարքին։

—Օ՜հ, Ժէրվէ, ալ եւս չխորհինք այնպիսի բանի մը վրայ որ չի կրնար փոխուիլ։ Ճակատագրականութիւնը մեզի հետ էր։ Պատասխանատուութիւնը անոր վրայ ձգենք, քանի որ մեր կամքէն ալ յաղթուած է։ Զիս մտիկ կ'ընես, այնպէս չէ՞։

—Այո՛, պարո՛ն կոմս, ըսաւ միւսը, իր խօսակցին ուղղելով նայուածքը, որ մարած էր ալ եւս։

—Ժէրվէ, կրնաս վստահ ըլլալ իմ երախտագիտութեանս վրայ։ Կրնաս ուզածդ խնդրել ինծի հիմա կամ ուրիշ ատեն... Պահանջումներդ չափազանցուած չպիտի գտնեմ երբեք։

Այդ նշանակալից խոստումը հարուստ, զօրաւոր և խոստմնապահ մարդու մը կողմէ տրուած, անտարբեր ձգեց Ժէրվէն։

—Միայն թէ, տղաս, պէտք է աւարտես կատարած գործդ։ Ինծի յանձնելու ես սա առարկան։

Հնոցպանին արտակարգ կերպարանքը մտահոգութիւն պատճառեց Մաքսիմի։

—Ապաքինումէդ սպասեցի, որպէսզի այդ առարկան քենէ ուզելու գամ։ Բայց աւելի ուշացնելը վտանգաւոր պիտի ըլլայ թէ՛ քեզի և թէ ինծի համար։

—Օ՜հ, ո՛չ ինծի համար, ըսաւ Ժէրվէ, կարծես թէ առաջուց խորհած այդ բանին վրայ։ Ենթադրենք որ այդ առարկան գտնեն այն թաքստոցին մէջ ուր պահած եմ. այնպէս պիտի կարծեն թէ գողերը հոն թխած են՝ ինքզինքնին չմատնելու և աւելի յետոյ հոնկէ վերցնելու համար։

—Կրո՞ղ, շատ լաւ կը պատճառաբանես, ինչ որ խելագարի մը գործը չէ բնաւ, գոչեց Մաքսիմ դժնդակ շեշտով մը։

—Դեռ խելքս վրաս է։

—Կը նշմարեմ այդպէս ըլլալը։ Բայց մէկ վայրկեան իսկ ապահով չպիտի զգամ ինքզինքս, եթէ երբեք գաղտը իմ ձեռքիս մէջ չգտնուի։ Գալով Շամպլոյի թղթապանակին և ուրիշ բաներուն զորս առած ես անոր վրայէն, նշանակութիւն չունին ինծի համար։ Անշուշտ վրադ չես պահեր այդ առարկաները... Քիչ ատենէն դուրս պիտի ելլես։ Ե՞րբ կը յուսաս որ անտառ երթաս։

—Անտառ երթա՛մ մի, կրկնեց Թշուառականը, որուն դէմքը նորէն այլայլեցաւ։

—Անտարակոյս։

—Անտառը մեծ է, դիտել տուաւ հնոցպանը անբանի երեւոյթով։

Իրաւցնէ՞ կը զառանցէր թէ դիտմամբ այնպէս կ'ընէր։

Մաքսիմ անհամբերութեամբ սարսռաց, բայց կրցաւ ինքզինքը զսպել։

—Ե՞րբ ձեռք անցուցիր այդ առարկաները, ի՞նչ ըրիր զանոնք։

Տգեղ ծիծաղ մը, որ յիմարի մը խնդուքին շատ կը նմանէր, Ժէրվէի շրթունքները կծկեց։

—Գետին դրի զանոնք, կինս թաղուած ընելու համար, պատասխանեց Ժէրվէ։

Կոմսը ետ քաշուեցաւ, քունքերը թրջած պաղ քրտինքով մը։

Ժէրվէ իր միացած ձեռքերը վեր առաւ և եզ մորթողի մը պէս վար իջեցուց։ Յետոյ թելադրութեան մը մղումին տակ, սկսաւ արագօրէն խօսիլ, դէմքը ծամածռելով։

—Երբ կնոջս աղաղակները դադրեցան, յափշտակած առարկաներուս վրայ աւելցուցի իմիններս, գրպաններս պարպելով, ինչպէս թղթապանակս, ժամացոյցս, շղթաս, հին ոսկիի մը հետ զոր ինծի տուած էիք, և զոր չէի ուզեր ձեռքէ հանել։ Յետոյ զառիթափին վրայ ծակ մը բացի, ժայռի մը տակ։ Բոլորը մէկանց պահեցի հոն, վրան հող ծածկելով։ Ապա խոշոր քար մը գլորեցի ճամբուն վրայ, խոչընդոտ մը ձեւացնելով, ինչպէս գիտէք... Յետոյ ծառի մը կտոր գտայ, որ ա՛լ աւելի գործիս կուգար։ Ճամբուն մէջտեղը դրի զայն, որպէս զի կարծեն թէ յարձակում մը գործուած է... Ատկէ աւելին չէի կրնար ընել։ Սուր գայլախազով մը վիրաւորեցի ճակատս։ Եւ երբ զգացի որ արիւնը դէմքիս վրայ կը հոսէր, գետին նետեցի ինքզինքս ու մեռել ձեւացայ։ Կը կարծէի որ դիտմամբ չէր ըրած։

Ժէրվէ յոգնած, ընդհատեց խօսքը։

—Ժէրվէ, հարկաւ ո՛չ մէկուն պատմած ես ատիկա, և երբեք չպիտի պատմես, գոչեց Մաքսիմ, որ չէր կրցած հասկնալ թէ Ժէրվէի խելքին եկա՞ծ էր թէ ո՛չ։

—Պարոն կոմս, կ'երդնում որ յիմար մը չեմ, հաւաստեց Ժէրվէ, փոխուած ձայնով մը և իր պաղարիւնութիւնը վերստացած։

—Ուրեմն ե՞րբ պիտի հանես թաղած բաներդ։

Ոչ մէկ պատասխան։

—Վստա՞հ ես թէ թաղած տեղդ պիտի գտնես զանոնք։

(Շարունակելի)

կ'ընդվզի ի տես կենդանի էակներու, որոնք սփեճմամբ կերպով զուրկ կը մնան կեանքի ուրախութիւններէն։ Պ. Պլիւմ կը մերժէ մեղք մը նկատել ամէնէն բնական արարքը։ Սատանայի մը պէս տրամաբանող է Պ. Պլիւմ, և չի քաշուիր Եւայի սերունդին ընծայելէ խորհրդանշական խնձորենիին պտուղները։

⁂ Կը փափաքիմ իր թէզը պարզել հոս, առանց վիճաբանելու կարգ մը օրինաւոր համոզումներ. պէտք է խոստովանիլ որ փափուկ գործ մըն է ատիկա։ Պ. Պլիւմ նախ կը յայտարարէ թէ երջանիկ ամուսնութիւնները քիչ են։ Եթէ ճշմարիտ է ըսածը, կարելի է իրեն դիտել տալ թէ երջանկութիւն չկայ այս աշխարհի վրայ և թէ պէտք է տառապիլ կանոնաւորաբար՝ երկնային վարձատրութիւն մը ստանալու համար հանդերձեալին մէջ։ Բայց Պ. Պլիւմ անոնցմէ է որոնք նոյն իսկ այս աշխարհի վրայ երջանկութիւն կը փնտռեն. զարմանալի անմտութիւն մըն է ատիկա, որ փոքր ինչ նպաստած է մարդկային յառաջդիմութեան։ Պարզ միտք մը սա դիւրին լուծման պիտի յանգէր. «Ամուսնութիւնը տառապանքի աղբիւր մըն է. պէտք է ջնջել զայն։» Բայց ճարտար հոգեբան մը ըլլալուն համար, հեղինակը կը խոստովանի թէ կարգ մը սիրային փորձերէ յետոյ, մարդ փափաք կը զգայ հաւատարմօրէն կենակցելու միակ կնոջ մը հետ։ Դիրթէ ընտանիքի բոլոր հայրերուն և մայրերուն հետ կ'ընդունի թէ ամուսնութիւնը սիրոյ վերջաբանն է, բայց չպիտի ուզէր որ կնոջ համար ալ սկզբնաւորութիւն մը ըլլար ան։ Բնացող մը արժէուն մարդու մը հետ միացնել՝ անհամաձայնութիւն մը առաջ բերել չէ՞ նշանակեր։

Այդ վտանգը մասնաւորապէս մատնանշուած է Թոլսթոյի կողմէ. ան փափաք յայտնած է որ երկու նշանածներ հաւասարապէս անբիծ ըլլան։ Այդ աղուոր խոհալին ընծայելէ յետոյ պաշտած յարգանքը, Պ. Պլիւմ դիտել կուտայ թէ երիտասարդները տակաւ բազմակնութեան կը ձգտին։ Հաճութեամբ կենակցելու համար միակ կնոջ մը հետ, պէտք է ծերացած ըլլալ և զերծ սեռային բնազդէ։ Ժողովրդային իմաստութեան խառացումին եղող ճշմարտութիւններէն մէկը կ'ըսէ թէ «ամուսին մը պէտք է ապրած ըլլայ ամուսնանալէ առաջ։» Միամիտ տրամաբանութեամբ մը Պ. Պլիւմ ալ կը խորհի թէ ինչո՞ւ համար նորատի աղջիկն ալ ապրած չըլլայ՝ էրիկ մը գտնելէ առաջ։ Կը զգա՞ք թէ որքա՜ն յանդուգն, խիզախ և անպատշաճ կարծիք մըն է։ Ես կը չինիմ։

Պ. Պլիւմ կատակ չըներ, այլ փափաք կը յայտնէ որ կինը գոհացում տայ իր սիրային արկածախնդրութեան՝ ամուսնանալէ առաջ։ Սա համոզումը ունի թէ այդ անկախութիւնը ազդեցիկ դարման մը կ'ըլլայ ամուսնական անհաւատարմութեան փորձութիւններուն դէմ։ Բայց ստուգիւ սեռային բնազդը նոյնքան զօրաւոր է մանկամարդ աղջկանց մէջ որքան երիտասարդներուն մօտ։ Այդպիսի հարցում մը Պ. Պլիւմի դէմքին վրայ ժպիտ մը առաջ կը բերէ։ Ծնողները չե՞ն ձգտիր միթէ զարգացնելու այդ բնական տենչանքը։ Սա իրաւ է որ թէյի սեղանները, հացկերոյթները, պարահանդէսները և երաժշտութիւնը խոչընդոտ չեն ըլլար այդ բաներուն։ Արնոլֆի պարզած խիստ դաստիարակութիւնը արգելք չըլլար որ Անեէս խոյս չտայ Հորասի հետ։ Մանկավարժական այդ անհեթեթ մեթոտը անհրաժեշտ կը նկատուի աղջկանց կրթութեան համար։ Հակասութիւն մը կայ նորատի աղջկան վարած կեանքին ու իր վրայ պարտադրուած ժուժկալութեան միջեւ։ Ամէն ինչ սիրոյ տրամադիր կ'ընէ նորատի աղջիկը, մինչ սէրը արգիլուած է անոր։

Հաճելի է տեսնել որ Ֆրանսայի միջակարգ դասակարգը գիտէ իր տունը կառավարել և խնայողութեամբ ծախսել։ Բայց ա՛լ եւս չենք ուզեր որ ամուսնացած կիները ծանրախոհ, տաղտկալի ու յարգելի միայն ըլլան։ Ընտանիքի մայր մը այսօր աղէհի մը չափ փափուկ զգայականութիւն ունի։ Մեծ յառաջդիմութիւն է ատիկա։ Սակայն դեռ կը նմանինք այն մարդոց որոնք ստրուկ կը նկատեն կիները, որով խեղճ Արնոլֆի չափ ծաղրելի կը դառնանք։ Արդարեւ կը խորհինք թէ նորատի աղջկան մը միակ տենչանքն ըլլալու է այն երջանկութիւնը որով ամուսինի մը գիրկը պիտի իյնայ օրին մէկը։ Կ'ուզենք որ անբիծ մնայ ամուսինոյն համար և ամբողջ կեանքն անոր նուիրէ։ Ստրուկ մը է ան, որ իր տիրոջ քմահաճոյքին, այսինքն ամուսնական սրարբողութեան կը սպասէ։

Պ. Լէօն Պլիւմ նուազ զայրոյթ պիտի զգար այրերու միամիտ և բիրտ եսասիրութեան դէմ, եթէ երբեք կարենային աղջիկները սիրոյ իրաւունք դարձնել գէթ։ Բայց իր խօսքին նայելով, յաճախ անկարող են այն պաշտօնը կատարել, զոր իրենց վերապահած են փութկոտութեամբ։ Ամենօրեայ աշխատութիւնը թոյլ չի տար ձեռք բերելու սիրային փորձառութիւնը, որուն այնքան պէտք ունին։ Արագ ու վարձկան սէրերը միայն կը ճանչնան։ Սիրուհիի մը հաճոյանալու մտմտուքը չունենալով՝ իրենց անձնական երջանկութեան վրայ միայն կը խորհին։ Անոնք չեն գիտեր թէ ի՛նչպէս պէտք է արթնցնել քնացող զգայականութիւն մը, որով ամուսնացած կինը անխուսափելի յուսախաբութեանց կը մատնուի։

⁂ —Բայց, սիրելի պարոն, Պ. Լէօն Պլիւմի մատնանշած անպատեհութիւնները շատ իրական են, թէև ես ալ համակարծիք եմ թէ կը չափազանցէ։ Սակայն իր ուսումնասիրութիւնը հաճելի պիտի թուի բոլոր կանանց։ Մնաց որ, այդ գրքին ընթերցումը չպիտի թոյլատրեմ աղջկանս. չեմ ուզեր ընդվզեցնել զանի։

— Տիկին, դուք ալ զոհ պիտի մնաք՝ այդ գրքին նուրբ վերլուծումները կարդալով։ Պ. Լէօն Պլիւմ կարեւոր խոստովանութիւններ ըրած է այդ մասին և նրբամտօրէն ի վեր կը հանէ այն չարժաութիւնը որոնցմէ կը մղուին տարփատենչիկ կիները։ Իր ծայրայեղ հոգածութիւնը կը նուիրէ սիրային տռամներու։ Խղճի վարիչ մը ըլլալու համար ծնած է կարծես։ Միայն չարիքները մատնանշելով չի բաւականանար, այլեւ դարմաններ կ'առաջարկէ, և իր ջատագոված բարքերու բարեփոխումը շատ մը կիներու հաճոյ պիտի թուի։ Կիները բարեացակամութեամբ մտիկ կ'ընեն ամէն անոնց, որոնք զիրենք ազատագրելու կ'աշխատին։ Անհամբերութեամբ կը տոկան այն ստրուկ վիճակին, որուն գիտակցութիւնը չունէին երեկ և որուն յայտնութիւնը ըրած է պայծառ միտք մը։ Ենթադրենք որ մարդկային ընկերութիւնն ընդունի Պ. Պլիւմի պաշտպանած գաղափարները։ Սիրուն բան չպիտի՞ ըլլայ։ Տասնըհինգ տարեկանէն սկսեալ, թերեւս աւելի կանուխ, դեռատի աղջիկը սիրահար մը պիտի ունենայ։ Տասը, քսան, երեսուն, հարիւր և աւելի սիրահար պիտի փոխէ, մինչեւ որ երիտասարդական եռանդը սպառի։ Հանդարտած ու քիչ մը յոգնած, ի վերջոյ ամուսին մը պիտի գտնէ, անդորր ու վստահելից կեանք մը վարելով յոգնած ընկերոջ մը հետ։ Այսպէս՝ որոշ զանազանութիւն մը պիտի հաստատուի ամուսնութեան և սիրոյ միջեւ։

—Պարո՛ն, կարելի բան չէ որ լրջօրէն յայտնէք այդ գաղափարը։ Հապա՞ այն զաւակները որ պիտի ծնին սիրային բազմաթիւ յարաբերութիւններէն։

— Ինչ զաւակ, սիրելի տիկին։ Զաւակի խնդիր չկայ։

— Պա՜հ։

— Սիրային փորձեր կատարող կին մը որ մայր ըլլալ կ'ուզէ, իր զաւակը մեծցնելու միջոցները ունի հարկաւ։

— Սքանչելի՜ բան։ Հապա նախանձը։ Ամուսինը չը՞ պիտի նախանձի սիրային աղմկալից անցեալէ մը։

— Նախանձը, սիրելի տիկին, անապարծութեան մէկ ձեւն է միայն։ Խաբուած ըլլալու զգացումը կը տառապեցնէ մեզ, որովհետեւ այնպէս կ'ենթադրենք թէ մեր անբախտութեան վրայ կը ծիծաղին։ Բայց Պ. Լէօն Պլիւմի երազած ընկերութեան մէջ ո՛չ մէկ ամուսին ծաղրելի պիտի թուի, քանի որ ո՛չ մէկ կին միակ էրիկ մարդու մը պիտի պատկանի։ Վերջապէս կեանքը հեշտ ու քաղցր բան մը պիտի դառնայ։

— Ձեր անպատկառութիւնը կ'ընդվզեցնէ զիս։

— Բայց, տիկին, իմ կարծիքս չէ որ կը յայտնեմ։ Պ. Լէօն Պլիւմի վարդապետութիւնը կը պարզեմ, աւելցնելով թէ ինծի ալ դժուար կուգայ ընդունիլ զայն։

— Անբարոյակա՜ն կը գտնէք այդ վարդապետութիւնը։

— Մեր բարքերուն հակառակ է ակներեւօրէն։ Ամէնէն աւելի կը վախնամ սա բանին համար որ մեր ամենաթանկագին մէկ ինչքին կը սպառնայ, այն է սիրոյ։ Սիրային յարաբերութիւնները դիւրացնել՝ հաճոյքները ռամկացնել կը նշանակէ, որոնք հազուագիւտ մնալու են երեւութապէս։ Եթէ երբեք փափագ չզգանք որ նորատի աղջիկը անբիծ ըլլայ ամուսնացած ատեն, այնուհետեւ կը դադրինք թանկագին գանձ մը նկատելէ մեր կինը՝ որուն ո՛չ ոք պէտք է դպչի մենէ զատ։ Այն անողոք և անարդար օրէնքները որոնց պատճառաւ կը տառապի նորատի աղջիկը, ի վեր կը հանեն իր արժէքը։ Ազատ ձգելով զանի, վարկաբեկ ըրած կ'ըլլանք այդ արժէքը։ Պ. Մորիս Պալրէս, որուն համակիր ըլլալ կը թուի, ատենօք գրքոյկ մը գրած է սա հանճարեղ խորագրով. «Թուք լիսանս, սօֆ fobpr l'amur»։ Կը վախնամ որ Պ. Լէօն Պլէօմի առաջարկած անկաշկանդ թոյլտուութիւնները վնասակար ըլլան սիրոյ։

ՆՕԶԻԷՐ

Թարգմ. Զ. ՆԵՄՑԷ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ճապոնի յառաջդիմական կուսակցութենէն պատգամաւորութիւն մը, չորեքշաբթի օրը, ներկայացաւ արտաքին գործոց նախարար Հայաշի կոմսին, ուրկէ տեղեկութիւններ ուզեց թէ ինչո՛ւ պէտք եղած միջոցները ձեռք չեն առնուիր և կորովամտութիւն ցոյց չի տրուիր Չինու և Մ. Նահանգաց հետ եղած դիւանագիտական ծանր խնդիրներու մասին։ Չինու համար կ'ըսուի թէ Մանչուրիոյ մէջ արգելք կ'ըլլայ ճաբոնական շահերուն զարգացման։ Պատուիրակութիւնը արտաքին գործոց նախարարին ուշադրութիւնը հրաւիրեց Սան-Ֆրանչիսքոյի կացութեանը վրայ, ըսելով որ խնդիրը անմիջական կարգադրութեան կարօտ է, այլապէս նմանօրինակ միջադէպերու կրկնուիլը կրնայ վտանգել երկու երկիրներուն բարեկամական յարաբերութիւնները։ Յայտնի չէ թէ Հայաշի կոմսը ի՛նչ պատասխանած է այդ պատուիրակութեան։

—Սան-Ֆրանչիսքոյի ճաբոնական հիւպատոսը, ճաբոնական հաստատութեանց տէրերուն կողմէ իբրեւ փոխանորդ գործելով, հաւանօրէն դատ բանայ Սան-Ֆրանչիսքոյի քաղաքին դէմ՝ գործուած վնասներուն համար հատուցում պահանջելով։

—Ուաշինկթընի արտաքին գործոց նախարարը Սան-Ֆրանչիսքոյէն մէկ քանի տեղեկագիրներ ստացաւ՝ ճաբոնական հաստատութեանց դէմ կատարուած յարձակումներու մասին։ Թէեւ այդ տեղեկագիրներուն միջեւ տարբերութիւններ կան՝ միջադէպերուն երկրորդական մէկ քանի կէտերու մասին, սակայն ամէնքն ալ ցոյց կուտան թէ եղածը կանխամտածութեան արդիւնք չէ, այլ պարզապէս ճաբոնական ճաշարանի մը մէջ երկու ամերիկացի յաճախորդներու և ճաբոնցի յաճախորդներու միջեւ ծագած վէճի մը հետեւանքը։ Գործը որ Սան-Ֆրանչիսքոյի տեղական կարգ մը խնդիրներէ առաջ եկած միջադէպերէն մէկը կը նկատուի, փութացուցեր է ճաբոնցի խոհարար մը՝ դաշոյնով յարձակում մը կատարելով ամերիկացի յաճախորդի մը վրայ՝ ճաբոնական ճաշարանի մը մէջ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, պաշտօնական շրջանակներու մէջ դժգոհութիւն կը տիրէ Ճաբոնի կառավարութեան ընթացքին համար այդ խնդրոյն մէջ, որ ըստ ինքեան նշանակութիւն չունի, բայց Ճաբոն ուզած է անոր միջազգային խնդրոյ մը հանգամանքը տալ, մինչեւ ուրիշ տէրութիւն մը շատ կարեւորութիւն պիտի չի տար այդ տեսակ գործի մը։ Ուաշինկթընի արտաքին գործոց նախարարութիւնը տեղեկագրին պարունակած իրողութիւնները պիտի հաղորդէ Ճաբոնի կառավարութեան, որ յուսալի է թէ գոհ պիտի մնայ և միջադէպը փակուած պիտի նկատէ։

—Թոքիոյի գլխաւոր լրագիրները բացարձակապէս լուռ կը մնան՝ ծայրայեղ միջոցներու դիմելու խնդրոյն վրայ, Սան-Ֆրանչիսքոյի գործը կարգադրելու համար։ Չափաւոր կարծիքի տէր Ճաբոնցիները հատուցում և յանցաւորներու պատժուիլը միայն կը պահանջեն։ Կը կարծուի թէ Թոքիոյի կառավարութիւնը այդ մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք կ'առնէ, բայց անհամբերութիւն ցոյց տուողներ ալ կան, կարգադրութիւնը յապաղելուն համար։

—Թոքիոյի մէջ դժգոհութիւնը կ'աւելնայ այն պատճառով որ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը փութկոտութիւն ցոյց չի տար՝ գործին լուծում մը գտնելու համար։ Նիշի-Նիշի խստիւ կը պահանջէ որ Ճաբոնի ու Մ. Նահանգաց միջեւ հիմնական դաշնադրութիւնը մէկ կողմ նետուի։

—Սան-Ֆրանչիսքօ բնակող Ճաբոնցիները որոշեր են Թոքիօ ղրկել պատուիրակութիւն մը՝ պաշտօն ունենալով խնդրել Ճաբոնի կառավարութենէն, որպէս զի բարեփոխուի Մ. Նահանգաց ու Ճաբոնի միջեւ կնքուած պայմանագրութիւնը՝ Մ. Նահանգները գաղթող Ճաբոնցիներու մասին։

ԿՂԵՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէկ մասը գրաւեցին կղերական խնդրոյն վրայ հարցապնդումներ։ Կաթոլիկ Պ. Կրէբբի և ընկերվարական Պ. Դուրադի հարցապնդումներ ըրին, Միլանի հակակղերական արտայայտութեանց համար ձեռք առնուած միջոցներու մասին քննադատութիւններ ընելով։ Պ. Դուրադի եզրակացուց թէ հակակղերական արտայայտութեան կրկնուիլը արդիւնք է Պ. Ճոլիդդի հաճոյակատարութեանը՝ կղերական կուսակցութեան հանդէպ։ Կաթոլիկ երեսփոխան Պ. Բամէրոնի ալ հարցապնդում մը ըրաւ Նաբոլիի մէջ կղերականութեան թեր ու դէմ եղած արտայայտութիւններուն համար։ Ծայրագոյն ձախակողմէն Պ. Միրապէլլի պաշտպանեց Նաբոլիի մէջ յայտնուած հակակղերական զգացումները. յարեց թէ այս վիճակին պատասխանատուներն են Պ. Պ. Սոննինօ կամ թէ Ռուտինի և ոչ թէ Պ. Ճոլիդդի։

—Իտալիոյ մէջ Ֆրանսայի կղերականներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան գումարը եղած է մինչեւ հիմա 88,483 Ֆր. և հաւանական է որ ամսոյս վերջը հարիւր հազար ֆր.ի հասնի։ Այդ գումարը, ասկէ առաջ կատարուած հանգանակութեանց պէս, Պապին պիտի յանձնուի, որ իր ուզածին պէս պիտի գործածէ Ֆրանսայի եկեղեցիին ունեցած պէտքերուն համաձայն։

ՇԱՔԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Լոնտոնէն սա հեռագիրը ստացած է Թան իր թղթակիցէն.

Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի յայտարարութիւնը՝ շաքարներու պայմանագրութեան մասին, անակնկալ մը պատճառեց Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակներու մէջ, որոնք լաւ գիտէին թէ արդի նախարարութիւնը սկզբունքով հակառակ էր Պրիւսէլի պայմանագրութեան, սակայն անմիջական որոշում մը չէին սպասեր։ Այդ որոշումը ըմբռնելու համար մէկ կողմէ պէտք է նկատողութեան առնել թէ Սըր Հէնրի Քէմպպէլ Պէնըրմէն ամէն տեսակ դժուարութիւններով շրջապատուած է և չի կրնար լուծել Անգլիոյ ներքին մեծ խնդիրները, որով գէթ փոքրերը կարգադրելու կ'աշխատի. միւս կողմէ Պ. Չէմպըլէնի գործը ոչնչացնելու փափաքը, վասն զի Պ. Չէմպըլէն կնքեց Պրիւսէլի շաքարի պայմանագրութիւնը՝ Անթիլեանց կղզիներու շաքարները պաշտպանելու համար։ Ազատական կուսակցութեան պատկանող երեսփոխաններէն շատերը վերջին ընտրութեանց մէջ մեծ ընդդիմութիւն ցոյց տուին այդ պայմանագրութեան, մանաւանդ շաքարի գիներուն տարապայման բարձրացմանը միջոցին՝ 1904։ Սակայն պէտք է դիտել թէ Սըր Էտուարտ Կրէյի յայտարարութիւնը շատ կընճռոտ է։ Չըսեր թէ Անգլիա կը քաշուի պայմանագրութենէն, այլ կը յայտարարէ թէ Անգլիա, չգործադրելով հանդերձ պայմանագրութեան տրամադրութիւնները, փափաքող չէ նպաստներու վերստին երեւան ելլելուն։ Կարելի է որ այս վերջին պարբերութիւնը ապագայ կարգադրութիւններ կը պատրաստէ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանացի այն երեսփոխանները զորս ծովային նախարարութիւնը այս միջոցիս կը վարժեցնէ նաւային պատերազմին ամէն տեսակ երեւոյթներուն, յուզում մը կրեցին Սուինէմիւնտէի նաւահանգիստին մէջ։ Այն շոգենաւը, ուր կը գտնուէին՝ նաւային կայանը այցելելու համար, ընդհարեցաւ Շուալպէն զրահաւորին և ծանրապէս վնասուեցաւ։ Երեսփոխանները թէեւ անվնաս մնացին, բայց մէկ քանի նաւաստիներ թեթեւապէս վիրաւորուեցան։

—Հանովէրի մէջ գերման բանակին հեծելազօրքերու վարժարանէն վեց սպաներ, խաղամոլութեան հետեւանքով, ցրուեցան իրենց պատկանած զօրագունդերը, մէկ քանին ալ իրենց բնակարանէն դուրս ելլելէ արգիլուեցան։ Քաղաքին առաջնակարգ օթէլներէն մէկին մուտքը բոլոր սպաներուն արգիլուեցաւ, հոն խաղամոլութիւն կատարուելուն համար։

—Քէօլնիշէ Ցայթունկ կ'իմանայ թէ Գերմանիոյ գաղթային Նախարար Պ. Տէրնպուրկ ամսոյս 15ին Ֆելտմարշալ շոգենաւով Նաբոլիէն ճամբայ պիտի ելլէ և ուղղակի Տարէս-Սէլամ (գերման արեւելեան Ափրիկէ) պիտի երթայ։

—Գաղթային պաշտօնարանին նախկին քարտուղար Բէօբլառու, որ նոյն պաշտօնարանէն մէկ քանի գաղտնի գրութիւններ երեսփոխան Էրցպերկէրի հաղորդած ըլլալուն համար ամբաստանուած էր, դատապարտուեցաւ երեք ամսուան բանտարկութեան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հնդկաստանի նախարար Պ. Մորլէյ հինգշաբթի հնդկական ելմտացոյցը ներկայացուց Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին, և երկար բացատրութիւն մը տուաւ Հնդկաստանի վիճակին վրայ։ Ելմտացոյցէն կ'երեւի թէ Հնդկաստանի ելմտական վիճակը շատ գոհացուցիչ է, երկիրը՝ բարգաւաճ, բայց ժամանակը միայն սատեր կ'ածէ գործերուն վրայ։ Նախարարը, խօսելով Աֆղանիստանի Էմիրին այցելութեանը վրայ ըսաւ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը հրահանգ տուած էր փոխարքային՝ քաղաքական ո և է խնդրոյ վրայ չխօսիլ Էմիրին հետ, և թէ Անգլիոյ և Աֆղանիստանի միջեւ յարաբերութիւնները յոյժ գոհացուցիչ էին։ Նախարարը խօսելով Բանճապի վերջին միջադէպերուն վրայ, ըսաւ թէ զուտ քաղաքական պատճառներէ յառաջ եկած են ատոնք։ Նկարագրեց այդ միջադէպերը առաջ բերողներուն դերը։ Նախարարը վերջացուց ըսելով թէ տարակոյս չունի որ անգլիական իշխանութիւնը պիտի շարունակուի Հնդկաստանի մէջ և պէտք է շարունակուի։ Պ. Մորլէյ իր ճառին մէջ զինուորական ծախուց խնդրոյն վրայ ալ խօսելով պաշտպանեց հնդկական կառավարութեան զինուորական ծրագիրը։ Ելմտական կացութեան մասին ըսաւ թէ, հակառակ հարիւրին 60 համեմատութեամբ աղի տուրքին ջնջուելուն և աֆիոնի տուրքին 15 միլիոն ֆր. պակսելուն, հասոյթի 18,780,000ի առաւելութիւն մը կը գուշակուի երկու պատճառներով. Նախ թէ հունձքը լաւ պիտի ըլլայ. երկրորդ զինուորական ծախքէն 12 միլիոն պիտի զիջուի՝ Լոնտոնի Դահլիճին որոշմամբ՝ Հնդկաստանի կառավարութեան հետ խորհրդակցելէ ետքը։ Հնդկաստանի մէջ ժանտախտէ մեռնողներուն թիւը, 1896էն 1907, եղած է չորսուկէս միլիոն։

ՖՐԱՆՔԵՒՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ֆիկառօ կը գրէ թէ ֆրանքեւճաբոնական դաշնագիրը երկու մասէ կը բաղկանայ. համաձայնութիւն և բացատրութիւն։ Ֆրանսա և Ճաբոն այդ դաշնագրին մէջ կը հաստատեն թէ հաւասարապէս ուղեւորուած են ընդարձակելու և ամրացնելու իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները, և համաձայնեցնելու իրենց շահերը Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, ուր երկու տէրութիւնները տարբեր ձեւերով կը գործադրեն իրենց ազդեցութիւնը։ Երկու տէրութիւնները հաւասարապէս կը ճանչնան թէ Չինու անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը գլխաւոր երաշխաւորութիւնն է իրենց շահերուն համար. իրենց սկզբունքն ըրած են ամրացնել Չինու ապահովութիւնը և ներքին անդորրութիւնը, որ անհրաժեշտ են անխտիր ամէն եւրոպական շահերուն համար։ Ֆրանսա և Ճաբոն փոխադարձաբար կ'երաշխաւորեն իրենց հողային այժմու կացութիւնը Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ։ Հնդկաչինու համար առեւտրական պայմանագրին խնդիրը լուծուած չէ ֆրանքեւճաբոնական դաշնագրով, բայց երկու կառավարութիւններն ալ այդպիսի պայմանագրի մը համար նպաստաւոր ծրագիր մը պատրաստելու տրամադիր են և մինչեւ այն ատեն Ճաբոնցիները Հնդկաչինու մէջ և Ֆրանսացիներն ալ Ճաբոնի մէջ աւելի նպաստաւորեալի իրաւունք պիտի վայելեն փոխադարձաբար։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովի ուրբաթ օրուան նիստին մէջ տեղի ունեցաւ նաւատորմի ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը։ Պ. Մարացցի ըսաւ թէ նաւատորմին վիճակն ամէն պարագայի մէջ պէտք է որ բարձրանայ։ Եթէ Երրեակ Զինակցութիւնը շարունակուի, պէտք է որ Իտալեան նաւատորմը աւստրիականին և գերմանականին հետ, ի դէպ պատերազմի, ի վիճակի ըլլայ, յաղթական ելլելու թշնամւոյն դէմ։ Եթէ Երրեակ Զինակցութիւնը լուծուի իսկ, պէտք է որ Իտալիա բացարձակապէս աւելի զօրաւոր ըլլայ Աւստրօ-Հունգարիայէն։ Սահմանագլխին ամրութեանց համար երեսուն միլիոնի վարկ մը բանալու հաւանութիւն տրուեցաւ։ Բանախօսն ըսաւ թէ կատարելապէս համոզուած է որ այդ գումարին նպատակին իսկ աւստրիական սահմաններուն համար պիտի գործածուի։ Դիւրծովակալ Պէդդոլօ ևս խօսեցաւ ի նպաստ նաւատորմի վիճակին բարձրացման։ Պատերազմի ատեն Իտալիա ամէն բանէ առաջ ծովի վրայ տիրապետութիւնը նկատողութեան առնելու է։ 1910էն Իտալիան նաւատորմը առաջին կարգի 21 զրահաւորներէ և բաւականաչափ թօռպիլներէ պիտի բաղկանայ։ Պատերազմի ատեն յաղթող հանդիսանալու համար այսչափ ոյժ չի բաւեր։ Բանախօսն համոզուած յայտնեց թէ ծովային գործոց նախարարն ալ համակարծիք է իրեն։ Ծովային գործոց նախարար Ծովակալ Միրապէլլօ նոյն իմաստով խօսեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱ

Երեսփ. Ժողովին բանակի յանձնաժողովը ուրբաթ օրուան նիստին մէջ հաւանեցաւ այն տեղեկագրին, որով կ'առաջարկուի Ժողէֆ Ռէյնաքը ցամաքային բանակին իր նախկին աստիճաններով վերահաստատել։ Յանձնաժողովը ապա օրակարգ մը ընդունեց որուն մէջ կ'ըսէ թէ Տրէյֆիւսի և Բիքառի տրուած գոհացումը և Ռէյնաքի մասին կառավարութեան առաջարկը նմանօրինակ որոշումներ տրուելու պատճառ պիտի ըլլան ի նպաստ զանազան զինուորականներու, որոնք Տրէյֆիւսի գործին համար աստիճանազուրկ յայտարարուած էին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Տրապիզոնի նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Վանայ նահանգին նախորդ կուսակալ Թահիր փաշա։

—Պաղտատի նահանգին կուսակալի օգնական անուանուեցաւ պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին օգնականներէն Միւմթազ պէյ։

—Եանեայի նահանգին կուսակալի օգնական անուանուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականներու սենեակին օգնականներէն Սէլֆանքի Գարաթէօտորի պէյ։

—Պէյրութի նահանգին մէքթուպճի անուանուեցաւ Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին մէքթուպճի Ահմէտ պէյ, որուն յաջորդեց Պէյրութի նահանգին մէքթուպճի Մահմուտ պէյ։

—Գոսովայի նահանգին ելմտական քննիչ անուանուեցաւ Պիթլիսի նահանգին նախկին տէֆթէրտար Մազհար էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Ն. զօրաբանակին պիտոյքներու ճիւղին նախագահ միրլիվա Ալի Րիզա փաշայի։ Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ Ֆրանսայի երկրագործական նախարար Պ. Ռիւօյի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Խայրիէ հանըմի։

—Լիագաթի արծաթ շքադրամ՝ Մէրսինի մաքսային Տնօրէն Ֆախրի էֆ.ի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Պուքրէշի լրագիրները կ'ըսեն թէ Թուրքիոյ և Ռումանիոյ միջեւ առեւտրական նոր դաշնագրութիւն մը և հիւպատոսական պայմանագրութիւն մը պիտի կնքուի։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Անգլիոյ, Աւստրիոյ ու Ռուսիոյ դեսպանները և Գերմանիոյ դեսպանի փոխանորդը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՊԻՍԻՄ ԷՕՄԷՐ ՓԱՇԱ, բժշկական վարժարանին մանկաբարձութեան ուսուցիչը, որ Լոնտոնի մէջ գումարուելիք Կարմիր Խաչի միջազգային համաժողովին ներկայ պիտի գտնուի իբրեւ օսմ. պատուիրակ, առջի իրիկուն Լոնտոն ուղեւորեցաւ։

ԻԶՄԻՐԻ անգլիական ընդհանուր հիւպատոսը իր կառավարութեան անունով հարիւր ոսկի յանձներ է Այտընի կուսակալին՝ նահանգին մէջ ողողումներէն վնասուողներուն իբրեւ նպաստ։

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքին բաժնետէրերու ժողովը յունիս 4ին (Ն. Տ.) գումարուելով, քննեց 1906ի հաշիւները։ Որոշուեցաւ հինգ անգլիական ոսկի, 1 շիլին ու 4 բէնի շահաբաժին տալ։ 1906ի ընդհանուր հասոյթն է 4,479,565 անգլիական ոսկի՝ նախորդ տարիէն 212,763 պակաս։ Ընդհանուր ծախքն է 1,691,379՝ 1905էն 51,811 աւելի։ Նոյն ջրանցքէն 1906ին անցած նաւերու թիւն է 3975՝ ընդամէնը 13,445,504 թօնօ տարողութեամբ։ 1905ին թէեւ 141 նաւեր աւելի անցած են, սակայն ընդհանուր տարողութիւնը 311,399 պակաս է. 1906ին փոխադրուած են 353,881 ուղեւորներ։ Ջրանցքը խորընկցնելու և լայնցնելու համար 1891էն ի վեր 1,144,000 անգլիական ոսկի ծախսուած է։ Բոռ-Սայիտի հիւանդանոցը ընդարձակուած է։ Իսմայիլիայի մէջ դարմանատուններ հաստատուելով 120,000 հիւանդներ դարմանուած են։

ՍԵՐՊԻՈՅ դեսպան Պ. Նէնատովիչ, երէկ, արձակուրդով Պէլկրատ ուղեւորեցաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանատան խորհրդական Պ. Պարքլէյ, երէկ, Լոնտոն ուղեւորեցաւ արձակուրդով։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Տնօրէն Բանճիրի պէյ ու Տիկինը, կիրակի օրը, Մեծ կղզիի Սաթինկ Քլիւպի մէջ միջօրէի ճաշ մը տուին։ Ներկայ էին Օսմ. Պանքային ընդհանուր Տնօրէն Պ. Տըֆէս, Բրէօղօ գործարանին տէրը՝ Պ. Շնայտըր, Հանրային Պարտքի վարչութեան ընդհանուր Տնօրէն Պ. Բիսառ Լայն։

ԷՏԻՐՆԷԻ նոր կուսակալ Զիվէր պէյ, երէկ, նահանգին կեդրոնը ժամանելով, պաշտօնին ձեռնարկեց։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ նոր կուսակալ Թահիր փաշա, երէկ, կայս. Պալատ երթալով երախտագիտութիւն մատոյց։ Թահիր փաշա մէկ քանի օրէն Տրապիզոն պիտի ուղեւորի։

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի քաղաքային ճիւղին շրջանաւարտներու վերջին քննութիւնը երէկ աւարտեցաւ և վաթսունըմէկ ուսանողներ բժշկութեան տոքթորի վկայական ստանալու արժանի նկատուեցան։ Այդ ուսանողներուն 41ը՝ իսլամ են, 9ը՝ հայ, 8ը՝ յոյն և 3ը՝ հրեայ։ Հայերն են՝ Գրիգոր Սարգիս էֆ. Իզմիրցի, Յակոբ Արթին էֆ. Պրուսացի, Արուծ Սարգիս էֆ. Խարբերդցի, Խաչիկ Աղաճան էֆ. Կ. Պոլսեցի, Միհրան Գրիգոր էֆ. Կ. Պոլսեցի, Յովհաննէս Կարապետ էֆ. Կ. Պոլսեցի, Մինաս Պօղոս էֆ. Կ. Պոլսեցի, Գէորգ Կարապետ էֆ. Եէնիգաբուցի և Կարապետ Նազարէթ էֆ. Սամաթիացի։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ կուսակալի օգնական Իպրահիմ Սէլիմ Սուսա պէյ արձակուրդով Կ. Պոլիս պիտի գայ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղիին 21րդ շաբթուան հասոյթները իւրաքանչիւր քիլօմեդրի համար սապէս եղան.—Հայտար փաշա-Էնկիւրիի գիծ (578 քիլոմեդր) 13,543 ֆր. անցեալ տարիէն 3218 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 1122։ Էսկիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեդր) 8923, անցեալ տարիէն 4085 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 445։

ՍՆԱՆԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԴՈՐԾԸ.—Վիլհէլմ Շոր, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Մորիս Լիպովիչի հետ ընկեր ըլլալով, մէկ քանի պահանջատէրերու դիմումին վրայ, առեւտրական դատարանը որոշեց ատոնք հրաւիրել, բայց հաստատուեցաւ որ Վիլհէլմ Շոր երկու շաբաթ առաջ փախած է. ուստի սնանկութեան որոշում տրուելով Եիւքսէք Գալտըրըմի խանութը փակուեցաւ. սակայն պանքաները և ուրիշ պահանջատէրերը իմաց տուին թէ Շորի ընկերը՝ Մորիս Լիպովիչ Դուրչունլը խանի 29 թիւ սենեակին մէջ վաճառականութեամբ կը զբաղի. դատարանին կողմէ ղրկուած պաշտօնեաներ փակեցին ու կնքեցին այդ սենեակը և յարակից սենեակները։ Մորիս Լիպովիչ յայտարարեց թէ ժամանակին Վիլհէլմ Շորի հետ թէեւ ընկերութիւն մը կազմած է, սակայն երկու ամիս առաջ այդ ընկերութիւնը լուծուած, թէ մուրհակներուն վրայ գտնուած իր ստորագրութիւնները կեղծ են և թէ բուն իսկ իր ստորագրութիւնը կրող մուրհակ մը եթէ ներկայացուի, պատրաստ է անոր փոխարժէքը հատուցանել։ Երէկ առտու Պ. Մորիս Լիպովիչի սենեակին կնիքը քակուեցաւ։ Այդ ընկերութեան պայմանագրութիւնը չորս տարուան համար էր և միայն ներկի ու խայծղանի առեւտուրով պիտի զբաղէր, բայց Վիլհէլմ Շոր ուրիշ գործերու ալ ձեռնարկեց և գործառնութիւնները ընդարձակել ուզեց, բայց Պ. Մորիս Լիպովիչ հակառակեցաւ. վերջապէս ընկերութիւնը լուծուեցաւ և Վիլհէլմ Շոր սկսաւ իր հաշւոյն գործել։ Վիլհէլմ Շոր ընկերովի գործած ատեն, առանց արտօնուած ըլլալու, Լիպովիչ Շոր ստորագրութիւնը դրած և Աթէնքի պանքային դրամ փոխ առած է. ուրիշ վաճառականներու ստորագրութիւնն ալ կեղծելով պանքաներէն դրամ փոխ կ'առնէր, բայց ժամանակին հատուցանելով, կեղծ ստորագրութիւնները կ'ազատէր։ Պոլսոյ վաճառականներէն Եաամիտիի ստորագրութիւնը կեղծեր է, բայց Խավեար խանի մէջ խնդիրը երեւան ելեր է 12,000 ֆր.նոց «քոնէսըման»ի մը առթիւ։ Միթիլլիի պանքան այդ «քոնէսըման»էն կասկածելով, Վիլհէլմ Շորը հարցափորձի ենթարկեր է. այս վերջինը, ըսելով որ փոխարժէքը պիտի հատուցանէ, հետեւեալ օրը հեռացեր է Կ. Պոլսէն։ Շորթուած դրամներուն գումարն է երեք հազար ոսկի, որուն մէջ կան նաեւ Պ. Մորիս Լիպովիչի կեղծուած ստորագրութիւնները կրող և 350 ոսկիի արժէքով մէկ քանի «պոնօ»ներ, որոնք Աթէնքի Պանքային Պոլսոյ կողմի ճիւղը կը գտնուին։ Պ. Մորիս Լիպովիչ միշտ Ղալաթիոյ պանքաներուն հետ գործ կ'ընէր, որով Վիլհէլմ Շոր ալ Պոլսոյ կողմի պանքաներուն կը դիմէր։ Վիլհէլմ Շորի կողմէ խաբուած վաճառականներուն և սեղանաւորներուն մէջ կը յիշուին Բաթըրճըլարօղլը խանը հաստատուած Պ. Հէֆթէր, Անանիատի խանին մէջ՝ Պ. Իզիտոր և Խավեար խանին մէջ՝ Պ. Զըղրաֆոս։ Միանգամայն Պ. Ճէրասիէ դրամ առեր է. այս վերջինը Պ. Նուանիտիսի դիմեր է, սակայն Պ. Նուանիտիս յայտարարեր է որ այդ տեսակ «պոնօ»է մը տեղեկութիւն չունի։ Վիլհէլմ Շոր իսկոյն փոխարժէքը հատուցեր և «պոնօ»ն ազատեր է։ Վիլհէլմ Ռումանիայէն 16,000 ամսուն քարիւղ գներ և դրամին մէկ մասը վճարեր է. յետոյ 30,000 ամանի համար «ֆաթուրա» մը առնելով քարիւղը շոգենաւ բեռցուցեր ու ապահովագրեր է և Օրիէնթ Պանքի դիմելով 36,000 ֆր. փոխ առեր է, ապա շոգենաւը ընկղմեր է։ Վիլհէլմ Շոր, փախչելէ առաջ, Եիւքսէք Գալտըրըմի խանութին ապրանքներուն մեծ մասը վաճառեր է։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ մայիս 20էն 27 պատահած մահերու թիւն է 208, որոնց 1ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ ծաղկախտէ, 2ը՝ կեղծմաշկէ, 6ը՝ թիֆոյէ, 38ը՝ հիւծախտէ, 9ը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։ Մահ պատահած թաղերն են.

Կարմրախտ.— Խասքէօյ՝ մէկ։

Ծաղկախտ.— Սահրայի Ճէտիտ՝ մէկ։

Կեղծմաշկ.—Խասքէօյ ու Գասըմփաշա՝ մէյմէկ։

Թիֆօ.—Թոփխանէ, Բերա, Եէնիպաղչէի հիւանդանոց, Գումգաբու, Կէտիկ փաշա և Գասըմփաշա՝ մէյմէկ։

Հիւծախտ.—Թոփխանէ՝ չորս, Բերա՝ չորս, Ս. Փրկչի հիւանդանոց՝ երեք, Եէնի-Պաղչէի հիւանդանոց, Խասքէօյի հիւանդանոց, Գումգաբու, Եէնիպաղչէ ու Չէնկէլքէօյ երկուքական և Քարակէօմրիւկ, Բէյքէճիլէր, Թոփթաշ, Գարաման, Ավրաթ-Բազար, Մոլլա-Բիւրանի, Օրթաքէօյ, Ղալաթիա, Կէօքսու, Միրախոր, Ախորգաբու, Գուլկունճուք, Սարըեար, Խասքէօյ, Միրիմիրան Հասան Փաշա, Ջէյրէք ու Թարաբիա՝ մէյմէկ։

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ.— Միթիլլիէն հետեւեալը կը գրեն.—Մայիս 25ի ուրբաթ առտուն տեղւոյս Նաիպ Իսմայիլ Հաքքը էֆ., նաւահանգիստի տեսուչ դէր-գնդապետ Նուրի պէյ, առեւտրական դատարանին նախագահ Մէհմէտ Ելմաս պէյ և թաղապետական ժողովին անդամ Եումէր էֆ. կառքով Բէյմէք անուն տեղը կ'երթային՝ վարձ ալիւրի մը մասին քննութիւն կատարելու։ Նորկիւղի գործարանին մօտ հեղեղատի մը եզերքէն անցնելու պահուն ձիերը խրտչեցան։ Կառապանը գետինը ինկաւ ու վիրաւորուեցաւ։ Ձիերը անզուսպ մնալով սկսան քառասմբակ արշաւել։ Կառքը ծովեզերքէ մը անցած պահուն ծովը գլորելու վըտանգը կար, որով մէջը գտնուողները դուրս նետուեցան։ Նաիպ էֆ. գլուխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ. միւսներն ալ զանազան վէրքեր ստացան։ Նաիպ Իսմայիլ Հագգը էֆ. երեք ժամ ետքը մեռաւ։

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ՖՐ.ՆՈՑ ՄԱՐԳԱՐԻՏ.—Բարիզի լրագիրները կ'ըսեն թէ գոհարեղէնի միջնորդ մը՝ Վինար անուն անձ մը որ երբեմն Կ. Պոլիս բնակած և յետոյ Բարիզ փոխադրուած էր, հարիւր հազար ֆր.նոց մարգարտաշարք մանեակ մը իւրացուցեր և կնոջը ու զաւակներուն հետ Բարիզէն հեռացեր է։ Բարիզի ոստիկանութիւնը անոր դիմագծութիւնը ամէն կողմ հեռագրած ըլլալով, անցեալ օր Ռուսճուքի մէջ Վինար ձերբակալուեր է և Բարիզ պիտի ղրկուի։ Բարիզի ոստիկանութիւնը տեղեկութիւն առած է որ այդ մանեակը վաճառուելու համար յանձնուած էր Վինարի, որ զայն կորսընցուցած ըլլալով, չուարեր ու փախեր է։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ մեծ Շուկայի Խաֆաֆլար փողոցին մէջ ժամագործ Միհրան աղայի 41 թիւ խանութին դուռը, կիրակի օրը, բաց էր. գիշերապահը տեսնելով իմաց տուաւ ոստիկանութեան։ Իսկոյն Միհրան աղան որ կիրակի ըլլալով բացակայ էր, բերուեցաւ և հաստատեց թէ 3,241 ղրուշի ժամացոյց ու շղթայ գողցուած է։

ԳՈՒՄ ԳԱՓՈՒԻ դուրսը, առջի գիշեր, ձկնորս Տիմիդրի ու կօշկակար Արոսթօլ գինովութեան հետեւանքով կռուի բռնուեցան։ Արոսթօլ դաշոյնը քաշելով մխեց իր հակառակորդին կուրծքը։ Չարագործը ձերբակալուեցաւ. իսկ վիրաւորը հիւանդանոց ղրկուեցաւ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Մաղաքիա Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ՇՆՈՐՀԻՒ Ս. ՀՈԳՒՈՅՆ ԵՒ ԿԱՄՕՔ ԱԶԳԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Համայն բարեպաշտօն ազգայնոց մայրաքաղաքիս, բնակաց եւ եկւորաց, եւ ուխտաւորաց Ս. Փրկչեան տաճարի Հիւանդանոցին, ողջոյն եւ սէր եւ օրհնութիւն եւ շնորհք աստուածապարգեւ.

Երջանկայիշատակ Նախորդն մեր Հոգելոյս Տ. Ստեփաննոս Աղանի Սրբազան Արքեպիսկոպոս Զաքարեան, որ յառաջնորդութենէ հրաշալի Ս. Ուխտին Զարխափան Ս. Աստուածածնի որ յԱրմաշ՝ հրաւիրեցաւ և նա իբրեւ զմեզ բազմիլ ի Պատրիարքական Աթոռ Մեծի Պոլսոյս Կոստանդեան, յառաջին ամս անդ իւրոյ պաշտաման գուն գործեաց ի յանգ հանել զշինութիւն Ազգային Հիւանդանոցին՝ զոր հիմնարկեալն էր Բազմերախտ Ամիրայն Յարութիւն Պէզճեան, այլ չկարացեալ լրմանն հասանել վասն վերահաս վախճանին, որ եղեւ յ3 Յունուարի 1834 ամի։ Իսկ յ31 Մայիսի նոյն տարւոյ, յորում տօն էր Համբարձման, որպէս անկանի և յայսմ 1907 ամի, կատարէր տեառնագրութիւն Նորաշէն տաճարի Ս. Փրկչին ի ձեռն բարեաց յիշատակաց սրբաժան Աղանանուն և Աղանաբարոյ Պատրիարքին, որպէս և մեզ շնորհեցաւ զերկրորդ Տաճարն Ս. Փրկչին, զնորոգ շինեալն ի տեղի առաջնոյն, տեառնագրել ի վերջնումս ի նոյն երկրպագելի Անուն յ3 Դեկտեմբերի 1906 ամին սահելոյ։

Գտանի ցարդ ի ձեռս մեր սրբատառ կոնդակ գովութեամբ յիշատակելոյ Նախորդին մերոյ՝ տուեալ ի 1 Յունիսի, ի յաջորդ աւուր տօնի Համբարձման 1834 ամի, որով Պատրիարքն բարենախանձ զկնի ջանիցն ի մարմնաւոր և նիւթական բարեկարգութիւն Հիւանդանոցին, կամեցեալ զհոգեւորական բարեկարգութեան պայմանս կանոնադրել, հրամայէ զտօն տարեկանաց Հիւանդանոցին կատարել ամ յամէ ի տօնի Համբարձման Տեառն, ի գարնանային աւուրս, ի դիւրութիւն ուխտաւորաց, և ո՛չ յաւուրս Ծննդեան ի յիշատակի Անուանակոչութեան Փրկչին Յիսուսի, զի ձմեռային լինէր օրն տօնին և հեռաւոր էր վայրն Հիւանդանոցին։ Ընդ նմին հրամայէր նա եւ սահմանէր զօր կիւրակէին լինել օր ուխտի և խաչահանգստի, որպէս սովորութիւն էր և է ամենայն եկեղեցեաց ունել առ այս օր յատուկ յիւրաքանչիւր եօթնեկի։ Եւ ի բարեպաշտութիւն հաւատացելոց աւանդէր տաճարի Ս. Փրկչին, զնշխարս Ս. Անանիայ Առաքելոյն, զնուիրեալն ի Տ. Կարապետ Արքեպիսկոպոսէ Նախորդ Պատրիարքէ, և զմասունս նշխարաց Ս. Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետի՝ զբերեալն ի վանացն Կայիփասի, և Ս. Յովհաննու Ոսկեբերան Հայրապետի՝ զառեալն ի գերեզմանէ Սրբոյն, որք նուիրեալ եղեն ի Ճանիկ Ամիրայէ Սիմէոնեան, և զմասունս նշխարաց այլոց Սրբոցն, որք և ցարդ պահին իբր նուիրական աւանդք ի Ս. Փրկչեան Տաճարի անդ Ազգային Հիւանդանոցին՝ արտաքոյ Եօթնաշտարակեան դրան Մայրաքաղաքիս։

Այլ յօրէ անտի և այսր պակասէր ի տաճարի անդ և ի յագուրդ բարեպաշտ ըղձից ուխտաւորաց և պատսպարելոց՝ նուիրական մասն ինչ ի Փայտէն Կենաց Սրբոյ Խաչափայտին, առ որ հանդագոյն ձգտին հառաչք անկելոց և հայցուածք աղօթողաց, և չէր ցարդ լեալ հնար լրման բաղձացեալ ստացուածեանն հասանել։ Զայդ անհաւասիկ զչքնաղ և գոհացուցական նուէր, բերէ Սրբոյ Տաճարիս և ընծայէ բարեպաշտից Գերաշնորհ Եղբայրն մեր ի Քրիստոս, Տ. Մեսրոպ Սրբազան Արքեպիսկոպոս Սուքիասեան, նուիրելով Եկեղեցւոյ Հիւանդանոցիս, զփոքրիկ խաչ ձեռաց արուեստակերտ, և ի նմա մասնիկ տեսանելի և շօշափելի ի Ս. Խաչափայտէն, զոր ընկալեալ է նա ի ձեռաց հոգեւոր ծնողին իւրոյ Տ. Սարգսի Պատրիարքի Ադրիանուպոլսեցւոյ, առ որ հասեալ է ի տուչութենէ Տ. Մեսրոպայ Արքեպիսկոպոսի Մունճուսունցւոյ առաջնորդին Ադրիանուպոլսոյ, և սա ընկալեալ ի Տ. Յովհաննիսէ Պատրիարքէ Բաբերդցւոյ, և սա ի Տ. Զաքարիա Պատրիարքէ Կաղզուանցւոյ և սա ի Տ. Յովհաննիսէ Պատրիարքէ Համատանցւոյ, և սա ի Տ. Յակոբայ Պատրիարքէ Նալեան Զմառացւոյ, և սա ի Տ. Գրիգորէ Պատրիարքէ Սրբոյ Երուսաղէմի, որպէս և ցուցանէ ինքնագիր յիշատակագիր Նորին Տ. Գրիգորի Շղթայակրի պահեալն մինչ առ երի մասնկան, յայտնելով զնախկին ստացիչ մասանցս։ Իսկ ի հաստատուն աւանդութենէ անտի վկայի եթէ Տ. Ներսէս Սեբաստացի Կաթողիկոսն Կիլիկիոյ նուիրեալ էր զայն Պատրիարքին Երուսաղէմի յելանել իւրում յուխտ սուրբ տեղեաց յԵրուսաղէմ ի կէս եօթներորդ դարուն։ Զայդ փոքրիկ խաչ և զՍ. Նշխարս ի Փայտէն կենաց ի նուիրաբերութենէ Գերապատիւ Արքեպիսկոպոսին Տ. Մեսրոպայ, փոյթ տարաւ պատուարժան Հոգաբարձութիւն Հիւանդանոցին տալ զետեղել ի մասնատուփ արծաթեայ, մեծադիր, խաչաձեւ և գեղակերտ, և մեք հրամայեցաք դնել զայն ի պահեստ ի պահարանի Սրբութեանց Ս. Փրկչեան եկեղեցւոյ Հիւանդանոցիս, ընդ այլ սուրբ Նշխարս և ընդ հրաշատեսիլ օծեալ պատկերի Տիրամօրն՝ նկարելոյ ի յախճապակի, զոր նուիրեաց վերոյիշեալ Տ. Մեսրոպ Սրբազան Արքեպիսկոպոս, ընդ եպիսկոպոսական թանկագին և ամբողջական զգեստուց ի կերպաս և յասղնագործ ոսկեթել և մարգարտայեռ, որք և եղան ի յիշատակ յաւերժական բարեպաշտ բաղձանաց նորա ի դրան Ս. Փրկչի, և մաղթեմք ի Տեառնէ տալ վարձս բարեաց Գերաշնորհ Նուիրատուին, աւուրս և ձիրս բարութեանց յաստիս, և վայելս յաւերժականս ի հանդերձեալն։

Արդ, այսպէս զեղելոցն արձանագրեալ զյիշատակս, հետեւելով և մեք ընդ շաւիղ երջանկայիշատակ ընդ Նախորդին մերոյ Տ. Ստեփաննոսի Աղանի Պատրիարքին, ընդ որում համանման եղեւ մեզ բաղդ յառաջնորդութիւն Արմաշու, և ի Պատրիարքութիւն Կոստանդնուպոլսոյ, և ի տեառնագրութիւն Ս. Փրկչեան Տաճարին,—եթէ լինէր և յառաքինութիւնս և յարդիւնաւորութիւնս նուիրական կոչմանս և պաշտամանցս—, հրամայեցաք վերանորոգել զհրամանս և զկարգադրութիւնս Նորին, և սովին կոնդակաւ հրամայեմք զի անխափան պահեսցի օրն կիւրակէի իբր օր ուխտի և խաչհանգստի և յամենայն առաւօտս և յամենայն երեկոյս կիւրակէից, կատարեսցի խաչհանգիստ ընդհանուր Սուրբ Կենաց Փայտիւ և Ս. Աւետարանաւ և Սրբոց Մասամբք վասն ամենայն ուխտաւորաց, զի և ժողովուրդն որ յերեկոյս կիւրակէից գայ ի ծառաստան Հիւանդանոցին իբր ի զբօսավայր ցանկալի, ընդ զովագին օդոյն և առողջութեան մարմնոյն զուարճասցի նաև ի հոգի և ի սիրտ և զօրասցի ի շնորս Բարձրելոյն։ Իսկ վասն այնոցիկ որք առանձինն գան յուխտ, ի դէպ է կատարել զխաչհանգիստ յեկեղեցւոջ անդ յամենայն տուընջենական ժամս կիւրակէից եւ և այլոց աւուրց եօթնեկին, միայն թէ մի՛ աւելի ինչ քան զկամաւոր նուէրս ուխտաւորաց պահանջեսցի վասն պաշտաման։ Ի դէպ է եւս ի պահանջել հարկին կատարել խաչհանգիստ ի զանազան յարկս Հիւանդանոցին ի մխիթարութիւն պատսպարելոց. այլ ոչ երբեք հանել զԽաչափայտն և զՄասունսն սրբոց արտաքոյ Հիւանդանոցին, այլ ամրափակեալ պահել զամենայն ի յատուկ վանդակաժեղկ պահարանի որ հաստատեսցի յաւանդատան Տաճարին։

Գրէր երբեմն Պօղոս առ Կորնթացիս. «Եթէ մեք ի ձեզ զհոգեւորսն սերմանեցաք, մեծ ինչ է եթէ ի ձէնջ զմարմնաւորսդ հնձիցեմք»։ Մի՛ տարօրինակ ինչ թուեսցի ուրեմն եթէ զկնի բանիցս վասն հոգեւորական մխիթարութեանց, խօսս ի մէջ արկանիցեմք վասն մարմնաւորաց, որովք ունի կատարել հոգ պատսպարելոց Հիւանդանոցիս, և որոց թիւ ի սկզբան անդ պարփակեալ յերիս կամ ի չորս հարիւրս, այժմ հարիւրով չափ անցանէ անդր քան զհազարն։ Իբր զի ախտացեալք և անկեալք և արկածեալք յամենայն կողմանց քաղաքիս և գաւառաց խուռն դիմեն ի պատսպարութիւն Յարկիս Գթութեան, ըստ պիտոյիցն ընդարձակին պատսպարանք և ըստ պահանջից առաւելուն պայմանք դարմանոց. այլ ոչ նոյնչափ և հասոյթք հաստատունք, այլ ի կամաւոր և ի չարունակեալ տրոց գթասիրաց ունին լինել ամենայն ելք և ծախք։

Ապաքէն Կայսերական Շնորհ առատապարգեւ հասանէ ի Թիկունս՝ օրըստօրեայ պարէնիւ հացի և մսոյ, բարեսիրաց և բարեկարգ ոչ մոռանան պարբերական կամ պատահական նուէրոք յիշել զպէտս Հիւանդանոցիս, առիթք խնդութեան և զեղուածք ցաւոց ընտանեաց գրգռեն յողորմութիւն և ի նուիրաբերութիւն, այլ հանդերձ այսոքիւք տակաւին առաւելութիւն ծախուց և պահանջ նորանոր ծախուց ըստիպեն զմեզ, բաղխել զդրունս սրտից ամենայն ազգայնոց և յորդոր կարդալ նոցա ի բարեգործութիւն։ «Իսկ ո՞ր բարեգործութիւն,— քաջ դէպ է մեզ կրկնել զնոյն իսկ բանս առաջնոյ կոնդակին,—իսկ ո՞ր բարեգործութիւն առաւել մեծ քան մըշտապայծառ պահել զՅարկդ զայդ, յորում անկեալք խնամին, հիւանդք բժշկին», առ որս ի դէպ է մեզ յաւելուլ, որբք սնանին, մանկունք ուսանին, ծերք պատսպարին, անկարք պահպանին, յիմարք դարմանին, առատապէսալ մխիթարին։ Վասն որոյ հարկ անհրաժեշտ է ամենայն ազգայնոց, և պարտք նուիրական ամենայն անձին, յամենայնի յամենայն դէպս առատաձեռնել ի նպաստ Հիւանդանոցիս որչափ ինչ ձեռն իւր բաւական իցէ, հանել նմին մասն յաւելորդ ծախուց իւրոց, մասնակից առնել զնա ուրախական պարագայից, սփոփանս կազմել նովիմբ յաւուրս վշտաց, և զուարթատուր տրովք մխիթարել յանձն և մխիթարել զայլս։

Օրհնութիւն Աստուածային վարձահատոյց լիցի ամենայն նուիրատուաց, մասն բարեաց պարգեւեսցէ ամենայն ողորմածաց, շաւիղս յաջողութեան բացցէ նոցա ընդ առաջ, խափանեսցէ ի նոցանէ զամենայն չարիս, և Փրկիչն Յիսուս փրկեսցէ զամենեսին յամենայն փորձութեանց, Ամէն։

Տուաւ Կոնդակս օրհնութեան յԱզգային Հիւանդանոցիս ի Կոստանդնուպոլիս, յ31 մայիսի 1907 տարւոյ, ի տօնի Համբարձման Տեառն մերոյ, յեօթանասուներրորդ տարեդարձի տեառնագրութեան առաջին և նախնական Տաճարի Ս. Փրկչին, և յառաջին հանդիսի յիշատակաց կատարելոյ ի նորակերտ երկրորդ Տաճարին, ընդ 520 համարաւ Կոնդակաց։

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԳԱԶՐԳԻՒՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցին ընդարձակման կամ վերաշինութեան խնդիրը լրջօրէն կը զբաղեցնէ Թաղ. Խորհուրդը, որուն անդամներէն Բարսեղ էֆ. Մանուկեան և Զարմայր էֆ. Ճմարտաւոսեան այս առաւօտ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցան Ն. Սրբազնութեան հետ և պարզեցին Թաղ. Խորհուրդին ծրագիրը։ Այդ ծրագրին համաձայն, ո՛չ թէ արդի եկեղեցին վար առնելով նոր և ընդարձակ եկեղեցի մը կառուցանել կ'ուզուի, այլ մասնակի շինութիւններով ընդարձակել հիմակուան փոքրիկ տաճարը, անոր գրեթէ 170 քառ. մեթր տարածութիւնը 270 քառ. մեթրի վերածելով։ Թաղ. Խորհուրդը Դուք անուն գերմանացի ճարտարապետի մը պատրաստել տուած է վերաշինութեան յատակագիծը զոր ներկայացուց Ս. Պատրիարքին։ Վերաշինուելիք եկեղեցին պիտի կառուցուի չորս լայն սիւներու վրայ, որոնց իւրաքանչիւրը մէկ կամ մէկուկէս քառ. մեթր տրամագիծ պիտի ունենայ, յաւելուածական մասէն մեծագոյն տեղը գրաւելով, այնպէս որ զգալի առաւելութիւն մը չպիտի ընծայէ ընդարձակութեան տեսակէտով. Սակայն զատ, այդ սիւները տաճարին մէջ կեցողներէ շատերուն արգելք պիտի ըլլան խորանին առջեւ կամ դասերուն մէջ կատարուած արարողութիւնները տեսնելու։ Շինութեան ծախք հաշուուած է 2000 ոսկի։

Արդ, քանի որ Թաղ. Խորհուրդը այս բարի տրամադրութեամբ օժտուած է և ամէն աշխատութիւն յանձն առած, աւելի՛ գործնական պիտի ըլլար ընդարձակ եկեղեցիի մը շինութեան ձեռնարկել, նկատելով որ Գատըգիւղ այսօր 800 տունէ աւելի հայ բնակչութիւն ունի, որուն թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ և պիտի աւելնայ։ Գատըգիւղի ազգայինները մեծագոյն մասամբ բարեկեցիկ դասին կը պատկանին, և քանի որ մինչեւ 2000 ոսկի հայթայթելու յանձնառու կ'ըլլան, նիւթական քիչ մը աւելի զոհողութիւն ընելով՝ նախամեծար պիտի սեպեն անշուշտ ունենալ այնպիսի եկեղեցի մը, որ նախ այժմեան պէտքերը գոհացնէ և ապա 10-15 տարի ետքը վերստին ընդարձակուելու հարկին մէջ չգտնուի։

Թաղ. Խորհուրդի ներկայացուցած ճարտարապետական յատակագծերին գործադրութեամբը՝ վերաշինուելիք եկեղեցին Բերայի Ս. Յարութիւն փոքրիկ եկեղեցիին չափ տարածութիւն մը միայն պիտի ունենայ, միւս կողմէ կորսնցնելով արդի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյն ինքնատիպ շէնքը և ամրակուռ կամարները։

Այս պայմաններուն մէջ, կը կարծենք թէ նպատակայարմար չի կրնար ըլլալ հապճեպ որոշման մը գործադրութիւնը։

Թաղ. Խորհուրդը որ Թաղեցիներուն բացարձակ վստահութիւնը և կատարեալ համակրութիւնը կը վայելէ, պէտք չէ ընկրկի ծախքի այնպիսի տարբերութեան մը առջեւ, որուն վճարումը Գատըգիւղցի ունեւոր ազգայիններուն համար մեծ դժուարութիւն չի պատճառեր։ Մենք վստահ ենք որ եթէ Թաղեցիները տեսնեն թէ իրենց պէտքերուն համաձայն ընդարձակ և գեղեցիկ եկեղեցի մը պիտի կառուցուի, ուրախութեամբ պիտի մասնակցին բոլոր ծախքերուն։ Եւ այս այսպէս պէտք է ըլլայ, քանի որ Գատըգիւղը բազմամարդութեան և ունեւորութեան տեսակէտով Բերայէն ետքը առաջինը կը համարուի և քանի որ Գատըգիւղ այսօր գործունեայ և կարող ու համայնքին համակրութիւնը իրաւամբ վայելող Թաղ. Խորհուրդ մը ունի։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՏԻՇԱՏԱԿԻՆ

Խասգիւղէն կը հաղորդեն մեզ.—

Ողբացեալ ուսուցչապետ Պէրպէրեան Ռէթէոս էֆ.ի ծննդավայրին՝ Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մէջ, կիրակի օրը, յատուկ Ս. Պատարագ և Պաշտօն մատուցուեցաւ, հանգուցելոյն մահուան յիսնօրեակին առթիւ։ Երգեցողութիւնները ներդաշնակօրէն կը կատարուէին։ Դպրաց Դասուն անդամները ամբողջութեամբ ներկայ էին ի յարգանս հանգուցելոյն, առաջնորդութեամբ երաժիշտ-ուսուցիչ Տիգրան էֆ. Բէրէքէթճեանի և դպրապետ էֆ.ին։

Քարոզիչ Տ. Արտաւազդ Վրդ. դըրուատալից խօսքերով հանգուցեալ ուսուցչապետին կեանքը պատկերացուց համառօտակի, մաղթելով որ նոր սերունդը մանաւանդ գիտնայ անոր ճամբէն ընթանալ և Պէրպէրեանի պէս պատիւ բերել ու պարծանք ըլլալ իր գիւղին։

Դասերուն մէջ կեցած էին Ս. Ներսէսեան վարժարանի և Գալֆաեան Որբանոցի ուսուցչական մարմինն ու մայրապետը բոլոր սանուհիներուն հետ, որոնք հոգեհանգստեան արարողութեանց ալ մասնակցեցան իրենց երգեցողութիւններով։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Տնտեսական Խորհուրդը գրութեամբ մը Ս. Պատրիարք Հօր դիմելով, մասնաւոր անձերու քով գտնուող այլեւայլ կտակներու դրամներու մասին հաշիւ խնդրած էր և շատ մը Թաղ. Խորհուրդներու դէմ բողոք ուղղած էր, միեւնոյն ժամանակ իրաւասութեան վերաբերեալ խնդիրներ յարուցանելով։ Քաղաքական Ժողովը նկատի առնելով Տնտեսական Խորհուրդին այս գրութիւնը, Ս. Պատրիարք Հօր յանձնեց պատասխանել և Տնտեսական Խորհուրդին պարզել անոր իրաւասութեան սահմանները։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգ. Կեդր. Վարժարանի 1906-1907 դպրոցական տարեշրջանի հրապարակային քննութիւնները պիտի սկսին յառաջիկայ ուրբաթ օրուընէ (1 յունիս), հետեւեալ կարգացուցակին համաձայն.— Յունիս 1, ուրբաթ, Քրիստոնէութ. պատմ. և Եկեղեց. Մատենագր. պատմ.։—4, երկուշաբթի, Մանկավարժութիւն։—6, չորեքշաբթի, կենդանական կենսաբանութիւն։—8, ուրբաթ, Օսմաներէն, պարսկերէն, արաբերէն։—11, երկուշաբթի, Ֆրանսերէն։—13, չորեքշաբթի, Հայերէն, աշխարհաբար մատ. պատմ.։—16, շաբաթ Իմաստասիրութիւն։— 18, երկուշաբթի, Ընդհ. գրականութեանց պատմութիւն։—20, չորեքշաբթի, Տնտեսագիտութիւն։—22, ուրբաթ, անգլիերէն և գերմաներէն։—27, չորեքշաբթի, Իրաւագիտութիւն։

Քննութիւնները կը սկսին կէսօրէ յետոյ ժամ 1ին (Ը. Ե.)։— Իւրաքանչիւր քննութեան տեւողութիւնն է առ առաւելն 2 ժամ։

* * *

Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպար իր անձնական ծախքով վարժարան մը կառուցանել տուած է Աղեքսանդրիոյ մէջ, որուն շինութիւնն աւարտած ըլլալով՝ բացումը կատարուեր է։

—Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ Եգիպտահայոց Գաւառ. Ժողովը մայիս 18/31ին ի նիստ գումարուելով Առաջնորդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Պօղոս փաշայի, Թաղ. Ժողովին երկամեայ պաշտօնավարութեան տեղեկագիրը լսելէ ու հրաժարականն ընդունելէ ետք, ըստ օրինի նոր ընտրութիւն կատարելով վերակազմեր է այդ մարմինը։

—Տնտեսական Խորհուրդը իր վերջին նստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— 1. Խորհուրդը Երզնկայի Առաջն. Տեղապահին կողմէ ուղղեալ յայտագրէ մը իմանալով որ քաղաքին մէջ կառուցանելի բաղնիքի մը սեփականութեան յիսուն բաժնէն՝ քսանը տեղւոյն ազգ. հաստատութեանց կը պատկանի, որոշեց սոյն տեղեկութիւնը արձանագրել։ — 2. Խորհուրդը՝ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան յայտագրին վրայ՝ որոշեց յանձնարարել Սկիւտարի եկեղեցիներու Թաղ. Խորհուրդին, որպէս զի յանուն Ալէմ Տաղի Ս. Նշան եկեղեցւոյ վարչական արտօնութեամբ գնոյ առնուած գետնին փոխանցման գործողութիւնները լրացնէ։ — 3. Պէզճեան Յարութիւն և Ճանիկ Ամիրաներու կտակային խնդրոյն նկատմամբ Դպրեվանուց Խնամակալութեան կողմէ Բարաղամեան Տիգրան էֆ.ի Խորհրդոյ անցեալ նստին մէջ հաղորդած տեղեկութեանց վրայ, հրաւիրուած էր Պալաթու Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Թէլլեան Ստեփան էֆ.ն, որ ներկայացաւ և կատարելով հարկ եղած խորհրդակցութիւնը խնդրոյն նկատմամբ, հաստատուեցաւ Թօփգաբուի եկեղեցւոյ իրաւունքը նոյն կտակաժառանգներու յիշեալ պահանջից վրայ։ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետը ինչ ինչ միջոցներ ցոյց տուաւ այդ պարտուց վճարման համար, սակայն Խորհուրդը յանձնարարեց ի պաշտօնէ գրաւորապէս ներկայացնել յառաջիկայ նստին, ըստ այնմ հարկ եղածը տնօրինելու համար։— 4. Սկիւտարի Թաղ. Խորհրդոյ յայտագրին վրայ, Խորհուրդը լրացեալ համարեց Թուլումպաճեան Յակոբի կտակային սոյն խնդրոյն վերաբերեալ գործողութիւնները և որոշեց գործադրութիւնը։— 5. Տիկին Լիւչի տ'Անտրէայի կողմէ ներկայացեալ վկայագրին վրայ՝ Խորհուրդը քննեց, ուսումնասիրեց Բերայի եկեղեցւոյ երիցուհեաց վաղֆին մտնելիք եղած Պէօյիւքտէրէի գետիններու խնդիրը, և աւարտելով իր աշխատութիւնները՝ որոշեց արդիւնքը տեղեկագրել Ս. Պատրիարք Հօր։ Խորհուրդը զբաղեցաւ միանգամայն Եյուպի Ս. Աստուածածին և Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիներու վերաբերեալ հաշուական, դրամական և գոյից վերաբերեալ խնդրոց տնօրինութեամբ։

—Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Լեւոն էֆ. Յովհաննէսեան Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հարիւրամեակին առթիւ տաճարին դրան վրայ զետեղուելիք մարմարեայ յիշատակարանին ծախքը — 25 ոսկի — իր անձնականէն նուիրած է։

* * *

ԲՈՒՐԱՆ առեւտրական շաբաթաթերթի 22րդ թիւը հրատարակուեցաւ սա օգտաշատ բովանդակութեամբ.—

Առեւտրական թուղթ մը որ «միրուրի զէման»ի չենթարկուիր.— Կերպասի վրայ նկար հիւսելու արհեստը.—Ինչ է «էչեայի այնիէ»ն.—Նոր և դիւրին օրհաշիւ.—Օսմ. ճարտարարուեստին յառաջդիմութիւնը.—Էսբէռանդօ.—Դատական քրոնիկ.—Առեւտրական քրոնիկ.—Առեւտուրի կեանքը գաւառներու մէջ։

ԲՈՒՐԱՆԻ բաժանորդագինն է 52 թիւի համար, Պոլիս և գաւառները 60 ղրուշ, արտասահման՝ 13 ֆր.։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յունիս 9)

ԻՏԱԼԻՈՅ ԾՈՎԱՅԻՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

ՀՌՈՄ, 8 յունիս.— Երեսփ. Ժողովը մեծամասնութեամբ ընդունեց ծովային ելմտացոյցը։ Տեղեկաբեր Պ. Արլոթա քուէարկութենէն առաջ ճառ մը խօսեցաւ որուն գլխաւոր գիծերն հետեւեալներն են. Տրէտնօթի մեծութեամբ չորս զրահաւորի շինութեան համար 200 միլիոն ֆրանքի վարկ մը բանալով ամբողջացընել 1905ի շինութեան ծրագիրը։ Սբէցիա և Դարէնդոյի պետական նաւարանները այնպիսի վիճակի մը վերածել որ կարող ըլլան առ առաւելն երեսուն ամսուան մէջ առաջնակարգ զրահաւոր մը շինել և սպառազինել. բարձրացնել նաւատորմին այժմու ոյժը, քանի որ իտալեան նաւատորմը պէտք է որ Միջերկրականի արեւմտեան տէրութեանց իւրաքանչիւրին նաւատորմէն աւելի զօրաւոր ըլլայ։

ՄԱՆՇԻ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 8 յունիս.— Հակառակ իբրեւայշորդ հերքումներու, այսօր վստահաբար կը հաւաստեն թէ Մանշի անգլիական նաւաբաժինը ծովակալ Պրիճմանի հրամանատարութեան տակ և Տրէտնօթ զրահաւորին հետ, դանիական նաւահանգիստներէն զատ պիտի այցելէ նաեւ Դրավէմիւնտէ և Թերեւս Քիլ։

ՈՂՆԱԾՈՒԾԱՅԻՆ ՄԷՆԷՆԺԻԴԻՆ ԴԱՐՄԱՆԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 8 յունիս. — Տօքթ. Շդէխով «գերման զինուորական բժշկաթերթին» մէջ կը ծանուցանէ թէ նորագիւտ շիճուկի միջոցաւ դարմանուելով կարելի եղած է ողնածուծային մէնէնժիդի հինգ դէպքեր բժշկել։ Տօքթ. Շդէխով կը գրէ թէ այդ շիճուկին առաջին ներարկումը անմիջապէս բարւոքում մը յառաջ կը բերէ հիւանդին վիճակին վրայ։ Ներարկումները կարելի է՝ յաճախ կրկնել և արդիւնքը հիանալի է։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 10 յունիս. Բարիզի Սակարանին մէջ հրապարակը հանդարտ էր ռանթերէ և արժեթուղթերէ շատերուն համար։ Ռուսական արժեթուղթերը, նպաստաւոր լուրերու վրայ, գրեթէ մէկ միութիւն վրայ դրին։ Միայն Ռիօ Թինթոյի համար ոգեւորեալ գործառնութիւններ եղան, որոնք 2189 ֆր. սկսան. հաշուեյարդարումներու հետեւանքով մինչեւ 2156 իջնան, սակայն յետոյ 2201 գոցուեցան։ Պղինձի գինը հաստատուն է 94.10 անգլիական ոսկի։ Նիւ-Եորքէն առնուած լուրերու նայելով ամերիկեան արժեթուղթերու գինները հաստատուն են։

—Այսօր, ժամ 4ին, Բարիզի ճաբոնական դեսպան Պ. Գուրինօ, որ Միքատոյին կողմէ լիազօր իշխանութիւն ունէր, և Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Սթէֆէն Բիշոն ստորագրեցին Ֆրանսայի ու Ճաբոնի միջեւ դաշնագրութիւնը, որ երկու տէրութեանց իրաւունքները կ'ապահովէ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ։

—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ Բէքին-Բարիզի մեծ մրցումին մասնակցող ինքնաշարժ կառքերը այս առտու ճամբայ ելեր են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ֆրանքֆուրթեր Ցայթունկ կը ծանուցանէ թէ գերմանական, ֆրանսական, աւստրիական ու զուիցերիական երկաթուղիի ընկերութիւններուն միջեւ կատարուած բանակցութիւններուն հետեւանքով ուղեւորներու համար մասնաւոր սակացոյցեր ընդունուած են, որոնք յառաջիկայ հոկտեմբեր 1էն պիտի գործադրուին։

ԼԻԶՊՈՆ.— Բորթուգալի Պրականս իշխանը մօտերս պիտի ամուսնանայ՝ Բապուրկի Պէաթրիս իշխանուհիին հետ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիօյէն «Սէնթրըլ Նիւզ»ի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ճաբոնի ընդդիմադիր կուսակցութեան պետ Թանի դերակոմսը յայտարարեր է որ Մ. Նահանգաց մէջ Ճաբոնցիներուն ենթակայ եղած հալածումը անհանդուրժելի է և յարեց որ եթէ դիւանագիտութիւնը անբաւական է իրաց այդ վիճակը դադրեցնել, Ճաբոն պէտք չէ երկար ատեն վարանի զէնքի դիմելու։ Թանի դերակոմսը համոզուած է որ Ճաբոն կորովի մէկ ընթացքին հանդէպ Մ. Նահանգները գոհացում պիտի տան անոր արդարացի պահանջումներուն։

ԲՈՒՏԱՓԷՇԴ.— Վայտա երեսփոխանին խնդիրը մեծ համեմատութիւններ կը ստանայ։ Պ. Վայտա Խորհրդարան պիտի չերթայ։ Ազգայնական կուսակցութիւնը մեծապէս կը պաշտպանէ Պ. Վայտան, որ կ'ընդունի մինչեւ աւուրն ներկայ չգտնուիլ Խորհրդարանին նիստերուն, պայմանաւ որ յետոյ վերսկսի։ Կ'ըսուի թէ ծայրագոյն շրջանակներու մէջ գոհ չեն Վայտայի գործին ստացած երեւոյթէն։ Պ. Վայտա որոշեր է վաղը Վիէննա ուղեւորիլ։

—Պետական պայմանագրութեան մասին աւստրօ-հունգարական բանակցութիւնները սկսան. անոնց արդիւնքին նկատմամբ յոռետեսութիւն կը տիրէ Պէշթայի մէջ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան պետ Պ. Պէպէլ ծանրապէս հիւանդ է։

ՎԻԷՆՆԱ.—Սեւ Լերան Նիքոլա իշխանը, որ հոս կը գտնուի, այցելութիւն պիտի տայ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր։

—Ճաբոնի սպարապետ Նիշի զօրավարը Վիէննա ժամանեց՝ աւստրիական բանակին նկատմամբ ուսումնասիրութիւններ կատարելու։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Նիքոլա կայսր մէկ հրամանագիրը կ'որոշէ ամերիկեան դրամատէրներու տալ Պէհրինկայի նեղուցին տակէն թունէլի մը շինութեան մենաշնորհը՝ արեւելեան Սիպերիոյ և Ալասքայի Թերակղզիին միջեւ։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի կառավարութիւնը պիտի ջանայ համոզել Ռուսիան՝ ջնջելու հիմա շաքարներուն տրուած նըպաստը։ Այդ պարագային շաքարի պայմանագրութիւնը կատարելապէս գործադրելի պիտի ըլլայ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Բացարձակապէս կը ծանուցուի թէ նոր նախարարութեան կազմութիւնը Պ. Բասիչի պիտի յանձնուի. Նախորդ նախարարները պիտի պահեն իրենց պաշտօնը, բաց ի կրթական նախարար Պ. Բրոթիչէ և պատերազմի նախարար Բուդնիք զօրավարէն։

ԹՕՔԻՕ.— Ճաբոնի յառաջդիմասէր կուսակցութիւնը այսօր գումարում մը ունեցաւ. ընդունեց որոշում մը որով Մ. Նահանգաց Դահլիճը պատասխանատու կը ճանչնայ Քալիֆորնիոյ մէջ Ճաբոնցիներուն ենթակայ եղած ընթացքին. նաեւ թէ այդ խնդրոյն մէջ Ճաբոնի Նախարարութեան ընթացքը անգոհացուցիչ է։ Որոշումը անհրաժեշտ պէտք կը զգացնէ որ Թօքիոյի կառավարութիւնը հարկ եղած դիմումները ընէ՝ Մ. Նահանգները բնակող Ճաբոնցիներուն ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ Մայիս 28/10 Յունիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 02
Ամէնէն բարձր գին	»	102 02
Ամէնէն վար գին	»	101 38
Ռումէլի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	152 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	152 1/2
Ամէնէն վար գին	»	152 1/8
Թրամուայ	»	51 —
ԲԱՑՈՒՄ Մայիս 29/11 Յունիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 02
» » » ժամ 4ին	»	102 02
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	152 1/2
» » ժամ 4ին	»	152 1/2
Քարտ Կ. Պոլսոյ Ք. Կ.	»	440 —
Անատ. երկթ. Զարաթ. Ա.ակցի	»	515 —
» » » Բ.ակցի	»	513 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 02 1/2
Շիրքէթի Խայրիէ	»	42 50
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	5 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 40
Օսմ. Ծխախոտ		— —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ	Գ. Կ.	— —
» ժուիսանս	Գ. Կ.	— —
» պարտաթուղթ		— —
Թրամուայ	Ֆր.	51 —
Տէրքոսի ջուրի ընկ.		330 —
Գալիս Քարա Այտըն		625 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	6 35
Սալոնիքի պանքա		— —
Մերսին Ատանա պարտ.	Ա. Ո.	— —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		64 —
» սովորական		63 —
» 5 պարտաթուղթ		— —
Քարտ Իզմիրի		586 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		260 —
Հելլենական պարգեւաւոր Թուղթ		433 —
» » »	Օ. Ո.	4 11
Լաւրիոն	Ֆր.	75 —
Զարթրըզ	»	33 1/2
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	0 90
» » 8 »		4 —
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	1 3/8
Փոխ. հրապարակ Օսմ. Գանձուն 6 1/2 %		

ԻԼԱՆ

(Խազինէյի Խասսայի Շահանէ)

Խազինէյի Խասսայի Շահանէ էրզագ անպարը իչիւն պիր սէնէյի քեամիլէ զարֆընտա միւպայեա օլունաճագ սըղըրըըլըմըշ Հալէպ եաղընըն պէհէր աթիգ գըեէսի մէճիտի եիրմիսինէ 15 ղուրուշ ֆիեաթլէ թալիպի ճօհուէսինտէ օլուպ մահը հալը րումինին եիրմիսէքիզինճի բազար իրթեսի կիւնիւ իհալէսի իճրա գըլընաճաղընտան շերաիթը միւթէֆերրիաեը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէեէնլէրին եեվմէ օն նիսֆէթինտէ թէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէճեիլէր քեֆալէթնամէլէրի միւսթաազըպէն եեվմի մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէյի ճէլիլէյի միւշարիւլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 24 մայըս 323

ԻԼԱՆ

Սէնէի մալիյէյէ Թէաղըրըխանէյէն ճէնաէրքէթլէյի անպարա նագլ իթտիրիլէճէք օլան 500 թօնէլաթօ մաղէն քէօմիւրինին միւնագասասը պիլ իճրա պէհէր թօնէլաթօնըն մավունաստան իխրաճ վէ ճէնաէրքէյէ նագլիեէսի մէճիտի եիրմիսէն 20 ղուրուշտա թալիպի ճօհուէսինտէ թէգարրուր իտէրէք գարարտատէսի քէշիտէ օլընմըշ վէ մահը հալը րումինին օթուզընճը չէհարշէնպէհ կիւնիւ իհալէի գաթիեէսի իճրա գըլընաճաղընտան եեվմէ պէշ թէնզիլի իլէ թալիպ օլանլարըն Թիճարէթ վէ Նաֆիա Նէզարէթէ ճէլիլէսինտէ Թէաղըրըխանէ մէնապի սուլարը իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 26 մայըս 323 2—1

ԻԼԱՆ

Պէյ Օղլու Իճրա տաիրէսինտէն

Միգտարըն Խաչիկ զիմմէթինտէ մաթլիւպու պիհ պալաղը օլան մէպլաղը մաուլիւմէնին թէէմինի իսթիֆասը զըմնընտա մէհճուզը մէրգումըն մալը օլուպ մէրհուն օլան վէ Փիրուզեէ մաղքիւմ պուլունան պօրճ պուչուգ աթէշ ինկիլիզ այաղը Թուլըմպա պիր աթէշ Թօրնէվիտա մաքինասընըն մա թէֆէրրուաթ չէհրը հալը րումինին օթուզըպիրինճի ճէնաշէնպէ կիւնիւ սաաթ իւչ պաթէլէրինտէ Կալաթա Մահմուտիյէ ճատտէսինտէ Պէշտաշթան իթթիսալինտէ գահվէն տուքքեանընտա Փիրուզեէ խուլէֆէյինտէ Թալիպ օլանլարըն պէտէլի միւզայիտէյէ միւսթաճէլիպ մէզքիւրտէ մէմուրը միւդայէտէյէ մուրաճաաթլարը իլան օլունուր։

Ֆի 28 մայըս 323

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԻՒՆ
ՍՏԱՄՈՔՍԱՑՍԻ
Վայրկենապէս կը բուժուին
ՇԱՆՏՐՈՆԻ "ԿՈՒԹ ՏԷ ՔՈԼՈՆԻ„ՈՎ

Ազդեցիկ ընդդէմ
ՍՐՏԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ՔՈԼԷՐԻՆԻ ԵՒ ԹԱՆՁՔԻ

Բարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, եւ բոլոր դեղարանները

Գործակատար՝ Ժ. Պ. Տալէճիօ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան Թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասոլ, Գահիրէ, Մերսին, Միտիլլի, Մանասթըր, Նիքոսիա, Ուշագ, Բոր-Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Ակիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Զէյթուն արկղամուտներու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պետոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տոկոսներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գտնուած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի Յունաստանի ազգ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր սնտուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Քրոսի Նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—24

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ, ամէն դիւրութիւն ընծայելու համար տուրք վճարողներուն, Ղալաթիա, Օսմ. Կայս. Պանքայի դիմաց գտնուող Վիթալիս խանի մէջ հաստատած է մասնաւոր գրասենեակ մը, որ դրոշմատուրքի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններով պիտի զբաղի, ինչպէս դրոշմաթուղթի վաճառում, արտասովոր դրոշմում, տարեկան դրոշմատուրքերու գանձում են.։ Հանրութիւնը կրնայ այդ գրասենեակը դիմել դրոշմատուրքի կանոնագրին գործադրութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար։ Կեդրոնատեղիին մէջ ալ դրոշմատուրքի վարչութիւնը պիտի շարունակէ այդ կարգի տեղեկութիւններ հաղորդել հանրութեան։ Դրոշմի գործառնութեանց յատուկ Ղալաթիոյ գրասենեակը պիտի բացուի 1907 յունիս 1/14ին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
24/6 յունիս 1907 10—3

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ.
Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը նաւապետ Կաթէւչի, շաբաթ, 8 յունիս 1907 (Ռ. Ս.) կէսօրէն ետք ժամը 4ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 11 յունիս 1907 (Ռ. Ս.) կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Մենզալէ շոգենաւը, նաւապետ Ֆրիմէն, յունիս 14ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Կելիպոլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ.երու երկ.եան
1907 մարտ (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ			Կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան			Առտու
Գոնիա		մկն.	11 —
Գաշլըն խան			11 31
Չումրա			12 15
Արըգ Էօրէն			12 43
Մանտասուն			1 12
Գարաման		ժմն.	1 43
		մկն.	1 58
Սիտրօվա			2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ			3 14
Ալաճա			3 50
Էրէյլի		ժմն.	4 15
		մկն.	4 35
Պուլկուրլու	իրիկուն	ժմն.	4 50
ԴԱՐՁ			Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ.
Կայարան			Իրիկուն
Պուլկուրլու		մկն.	5 5
Էրէյլի		ժմն.	5 23
		մկն.	7 20
Ալաճա			7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ			8 31
Սիտրօվա			9 31
Գարաման		ժմն.	9 37
		մկն.	9 52
Մանտասուն			10 25
Արըգ Էօրէն			10 54
Չումրա			11 30
Գաշլըն խան			12 6
Գոնիա	իրիկուն	ժմն.	12 35

50—3

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Սեթի	Նալգօգրիս
Մենէս	Էմէյսիս
Ռամզէս	Պուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարգօն	Ֆայլէ
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգըստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար [illegible] ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սեղանատուն չունին։ ստերլինգ
Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈՂ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—29 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10 666 666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	154 666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400,728,000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	65,224,946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աչըր Էֆէնտի ճատտէսի, Թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ 11 50—50

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2|14 եւ 1320 Սեֆէր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլ խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատունէն դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պահչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօֆ, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու Թիւ 10։
Պոլիս, Ապաթ պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի։
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Երէնգիւղ, Թէօտօս Իօանիտէս, նաւակայան մօտ։
Շիշլի, Մ. Ի. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէպէք, Բ. Սօմմարիպա։
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՊԱՌԻԿ

6 ամիս պայմանաժամ
կամ անպայման ապառիկ

5000Է ԱՒԵԼԻ ՏԵՍԱԿ ԻՐԵՂԷՆՔ 5000

Տեղական և Բարիզի 14 և 18 աստիճան ոսկիոյ վրայ բազմատեսակ գոհարեղէններ, օղ, մատանի, ասեղ, եայլն. Նաև անուններու սկզբնատառով գոհարազարդ մատանիներ, ոսկի, արծաթ ժամացոյցներ և նորաձեւ շղթաներ, ասոնցմէ զատ ամէն եղանակի յատուկ պատրաստ և չափու վրայ զգեստներ, կօշիկներ ու գլխարկներ, արանց, կանանց և տղոց համար։ Նաև մուշամպա վերարկուներ, բուրդէ և մետաքսէ շրջազգեստի կերպասներ, պատրաստ ճերմակեղէններ. Նաև խասա, ամէրիգան, պասմա եայլն, և զարդի վերաբերեալ պիտոյք, մեքենաներ՝ լուացքի, լուսանկարի, կրամոֆոն, ինչպէս նաև կարի (Ծօնս, Նովման) եայլն։

Ունինք նաև եւրոպական նուրբ ճաշակով պատրաստուած կահ կարասիք, հիւրանոցի, ննջասենեակի, ճաշարանի և խոհանոցի վերաբերեալ ամէն իրեղէնք, ամէն տեսակ վառարաններ, Նաև բաղնիքի, խոհանոցի եւրոպական շարժուն օճախ են.։

Վաճառատունս իր տեսակին մէջ միակն է որ շահած է հանրութեան վստահութիւնը. գնահատուած են նաև իր ապրանաց տոկունութիւնը, Նրբութիւնը և աժանութիւնը։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ
Կանխիկ գնողին 0/0ին 5 զեղչ
Շաբաթական եւ ամսական վճարմանց համար հաւաքիչներ միշտ պատրաստ են
Հաճեցէք դիմել ՀԻՐԱՅԻ վաճառատունը
ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅ, ՈՍԿԵՐՉԱՑ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 13 10—8

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սափֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիբիա	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հօրաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիա	119
Աթիսոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մօնդէգզէլլօ		Սցէրա	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պօրտարինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆօլօ	4481	Էլասքատօ	1520	Ծիւնօ	1080	Օտրա	4100	Թոքիօ	3337
Գէյրօ	1371	Էսքօ	1841	Քլէօ	1053	Օթացիօ	4036	Թօլէտօ	1470
Գալիպսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քօլըինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գոպէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոկօ	1700	Փալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գոզօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Փօլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վիլթըն	2391
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտա	1350
Գօլօրատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէյա	1200
Գօնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թօրօ	
Գօրսօ	895	Կրանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզալիա	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած են.
Սիսէռօ շոգենաւը, Նաւապետ Ռէյնըր։
Թայգօ շոգենաւը, Նաւապետ Մաքլէրըն։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուին.
Ալէֆրօ շոգենաւը, Նաւապետ Հիք, ամսոյս 15ին։
Մարիլլօ շոգենաւը, Նաւապետ Տօպսըն, ամսոյս 22ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22 24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—31

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.—Բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ, կանոնագրի 29րդ յօդուածին համաձայն, բաժնետէրերու Ընդհ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ 1907 յունիս 26, չորեքշաբթի օրը, Լոնտոնի մէջ, Ուինչըսթըր Հաուզ, Օլտ Պրօտ Սթրիթ, միջօրէէն մէկ ժամ յետոյ։ Ժողովին մէջ պիտի կարդացուի Վարչական Խորհուրդի տեղեկագիրը, 1906 դեկտ. 31ին աւարտող տարեշրջանին հաշիւները պիտի զեկուցուին, շահաբաժինը պիտի որոշուի և Նոր անդամներ պիտի կարգուին։ Կանոնագրին 22րդ յօդուածին համաձայն, բաժնետէրերու Ընդհ. Ժողովին ներկայ գտնուելու իրաւունք ունին անոնք որ առնուազն 30 բաժնեթուղթ ունին և զանոնք աւանդ ձգած են Օսմ. Պանքային կեդրոնատեղին, Կ. Պոլիս, կամ իր գործակալութեանց կամ մասնաճիւղերուն մօտ արտասահմանի մէջ (Լոնտոն, 26, Թրոկմորթըն Սթրիթ), (Բարիզ, Մէյէրպէր փողոց, 7) Ժողովին գումարումէն տասը օր առաջ։

Կ. Պոլիս, 1 յունիս 1907 10—8

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քրոն,
ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 37,300,000
քրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն տարեկան հարիւրին 3 ½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար. իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել, տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100— 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151— 200	»	»	»
10	»	201— 500	»	»	»
15	»	501—1000	»	»	»
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»	

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տարեկան պարտական գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ մը կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible] ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Յունիս 13ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
Յունիս 17ին, Սիրֆասի, Սեւ Ծովէն
Յունիս 25ին, Իմէրէթի, Մարսիլիայէն
Յուլիս 1ին, Ֆրիժի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Յունիս 13ին, Ֆրիժի, Զօնկուլտաք, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովօռոսիսք
Յունիս 18ին, Անատօլի, Մարսիլիա (յաւելուածական ուղեւորութիւն)
Յունիս 4ին, Սիրֆասի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։
Յունիս 26ին, Իմէրէթի, Սեւ Ծով։
Յուլիս 2ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա

Ա կարգ	Բարիզի	համար	200	ֆր.
»	Մարսիլիոյ	»	160	»
Բ. »	Բարիզի	»	150	»
» »	Մարսիլիոյ	»	120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—11 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՅԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (110)

ՖԵՐԳԸՍ ՀԻՒՄ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը Արկածները

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

ԺԶ.
ՏՈՒԱՄ ՄԸ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Բայց ո՛չ։ Կոմսը կը հեծեծէր միշտ։ Տօքթ. Ֆօնթէնայլ լսեց անոր սա խօսքը.

—Աղջի՛կս, աղջի՛կս։

Պէտք կա՞յ յիշեցնելու որ տոքթէօրը տեղեակ էր Ռօզի ծննդեան գաղտնիքին, ինչպէս նաեւ այն դէպքերուն, որոնք պատահած էին յետոյ։

Ծերունիին ողբագին ճիչը լսելով սարսռաց։

Իր աղջիկը կը փնտռէր...

Ո՞ւր կը գտնուէր արդեօք սիրուն Լիզօն, որ հօրմէն չէր բաժնուէր երբեք։ Ինչո՞ւ համար այդ երեկուն լքած էր հայրը։

Բրիսթիան իր կառքին մէջ դրաւ կոմսը։

Ծերունին իր ազատարարը ճանչցած ըլլալով լուռ կը մնար։

—Կրնա՞ք ինծի բացատրել, հարցուց Բրիսթիան։

Ու իր խօսքը չշարունակեց։ Ի՞նչ օգուտ այդ մարդը հարցափորձելէն։ Ո և է պատասխան չպիտի կրնար առնել։ Ռուսեօմոնթի մէջ միայն գոհացուցիչ պատասխան մը պիտի կրնար ստանալ և ո՛չ այլուր։

Այն ատեն մեղմօրէն ըսաւ.

—Դղեակ պիտի առաջնորդեմ ձեզ։

Յեղակարծ սարսուռ մը ցնցեց կոմսին մարմինը։ Քիչ մը կենդանութիւն առաւ՝ սա յոյսը տածելով թէ Բրիսթիանի շնորհիւ պիտի ազատէր Ռօզ-Լիզօն։

Կոմսը դժուարաւ կրցաւ պատասխանել.

—Ո՛չ։

—Կը խօսի՛ք։

Կոմսը շրթունքներուն տարած էր ձեռքերը. իր կծկուող մատները կարծես բառեր խլել կ'ուզէին բերնէն։ Բրիսթիան ալ, բնազդումով մը, Ռօզի պէս միեւնոյն եղանակին դիմեց, ծերունիին միտքը հասկնալու համար, այսինքն ճշգրիտ հարցումներ ընելով, որոնց դիւրին պիտի ըլլար պատասխանել հաստատական կամ ժխտական պատասխանով մը։

Բայց կոմսը հիմա կրնար քիչ մը աւելի լաւ բացատրել միտքը և քանի մը բառ արտասանել դանդաղօրէն։ Այդ յառաջդիմութիւնը արդիւնք էր այն յեղաշրջումին որ հիւանդին մէջ առաջ եկած էր աղջկան սպառնացած մօտալուտ վտանգին հետեւանօք, սոսկումի ազդեցութեան տակ։

—Պարո՛ն, լաւ ըմբռնեցի՞ ձեր միտքը։ Ձե՞ք ուզեր դղեակ դառնալ։

—Ո՛չ։

—Ինչո՞ւ համար Լիզօն ձեր քով չի գտնուիր։

Կոմսը հեծիւն մը արձակեց, ու արցունքները սկսան յորդառատ վազել այտերն ի վար։ Բառ մը լսուեցաւ այդ արտասուքներուն մէջ.

—Վտա՛նգ...

—Լիզօն վտանգի մէ՞ջ է, հարցուց Բրիսթիան, ինք ալ խելայեղ դարձած կոմսին պէս։

—Այո՛։

—Ռուսեօմոնթի՞ մէջ... Բայց ի՞նչ վտանգ... Ինչո՞ւ համար ինծի իմաց չտուին կանխաւ։ Ի՞նչ վտանգ պատահած է։ Խօսեցէք, պարո՛ն, յայտնեցէք...

Բրիսթիան կանգ առաւ այդ կենդանի մեռելին առջեւ, որ կեանքը վրայ պիտի տար՝ իր միտքը հասկցնելու համար, ու մռմռաց.

—Ներողութի՛ւն։

Ծերունին կը կրկնէր հեծեծագին.

—Վտա՛նգ, վտա՛նգ...

—Ուրեմն դղեակ դառնանք շուտ մը, կրկնեց Բրիսթիան խելայեղօրէն։

—Ոչ։

—Ռուսեօմոնթ չի՞ գտնուիր ան։

—Ո՛չ։

—Ո՞ւր է... Տօրնաքի բնակարա՞նը, Մար-ա-լ'Օի մէջ...

—Ո՛չ։

—Ուրեմն ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ գուշակել։ Ի՞նչ ընելու և ըսելու է անոր։

Երկնակամարին վրայ դեռ նոր բարձրացող լուսինը շողեր կը սփռէր ճամբուն վրայ, բժիշկն ու կոմսը լուսաւորելով, որոնք միեւնոյն սոսկումին մատնուած էին։ Կոմսը շրթունքին տարաւ մատները, հոնկէ խլելու համար ըսել ուզած բառերը։

Եւ յանկարծ կոկորդային ձայնով մը ըսաւ հիւանդը.

—Բոմ տը Բէ՛ն։

Ընդոստ շարժում մը ըրաւ Բրիսթիան։ Երիտասարդ բժիշկը կարծեց որ սխալ իմացած էր։

—Ի՞նչ կ'ըսէք... Սխալ ըլլալու է... Լիզօն այդ պանդոկը կը գտնուի՞։

—Այո՛։

—Ինչո՞ւ համար... Մոլութեանց և ոճիրներու մէջ թաթաւուած թշուառականներու և դատարկապորտներու որջ մըն է անիկա...

—Վտա՛նգ...

—Իրեն դէմ լարուած ծուղակի մը մէ՞ջ ինկած է արդեօք։

—Այո՛, այո՛, ըսաւ ծերունին զառանցագին ուրախութեամբ մը, տեսնելով որ Բրիսթիան հասկցած էր միտքը։

—Անոր օգնելու համար ճամբայ ելա՞ծ էք, խեղճ մարդ։

—Այո՛ այո՛...

—Այդ բա՞նն է որ ուժ պարգեւեց ձեզի, հրաշք մը գործելու աստիճան։ Ճամբուն վրայ ինկա՞ք միթէ... Բայց միասին պիտի երթանք ազատելու Ռօզ-Լիզօնը, այնպէս չէ՞։

—Այո՛, այո՛, շու՛տ... շուտ ուշ է, կակազեց կոմսը։

Յանկարծ Բրիսթիան զգաց որ հիւանդին հրատոչոր մատները կը կառչէին իրեն, դանդաղօրէն վեր առնելով թեւը... Կոմսն համբուրեց բժիշկին ձեռքը որ կ'ուզէր իր աղջիկն ազատել...

Բրիսթիան խորապէս յուզուեցաւ...

—Պարո՛ն, ձեր կարծածէն աւելի անձնուէր եմ ձեզի։

—Շո՛ւտ, շո՛ւտ։

Արդէն իսկ դարձուցած էր ձին, Բրիսթիան մտրակի հարուած մը տուաւ անոր։ Խեղճ կենդանին վարժուած չէր ատանկ վարմունքի մը։ Ձին սրարշաւ մեկնեցաւ, և Բրիսթիան, փոխանակ դանդաղեցնելու անոր գնացքը, նորէն մտրակեց կենդանին։

—Ի՛նչ որ ալ ըլլայ վտանգը, պիտի երթամ այդ պանդոկը... Շատո՞նց ճամբայ ելած է։ Որքա՞ն ատեն կանխած է մեզ։

Այնպիսի հարցում մըն էր ատ որուն չպիտի կրնար կոմսը դիւրաւ պատասխանել։ Բրիսթիան ուրիշ ճշգրիտ հարցումներ ընելով դիւրացուց պատասխանը։

— Երկու ժամ կ'ընէ՞ ճամբայ ելլելը։

— Աւելի քիչ, անշուշտ։

— Շատ աւելի քիչ։

— Ժա՞մ մը... կէ՞ս ժամ...

— Այո՛։

— Ուրեմն ամէն ինչ կորսուած չէ։ Կառքով կրնանք երթալ մինչեւ Հէրիվալի անտառին եզերքը, դէպ ի Սօ-տը-Բիք... Հոնկէ հետիոտն պիտի յառաջանամ։ Ո՞վ գիտէ թէ Ռօզ-Լիզօնէ առաջ չպիտի հասնիմ հոն։

Բրիսթիան զգաց որ կոմսին մարմինը իրեն կրթնած էր և ուժգնօրէն կը ցնցուէր։

— Իր կեանքի՞ն կը սպառնան միթէ, մրմնջեց Բրիսթիան դողալով։

—Աւելի աւելի՛ն...

— Աւելի աւելի՛ն մի... ուրեմն զարշելի ծուղա՞կ մը լարած են իր դէմ։

— Այո՛...

— Իր պատուոյն ու անմեղութեա՞ն դէմ։

Այս անգամ հեծիւնով մը պատասխանեց կոմսը։

(Շարունակելի)